

Голас Радзімы

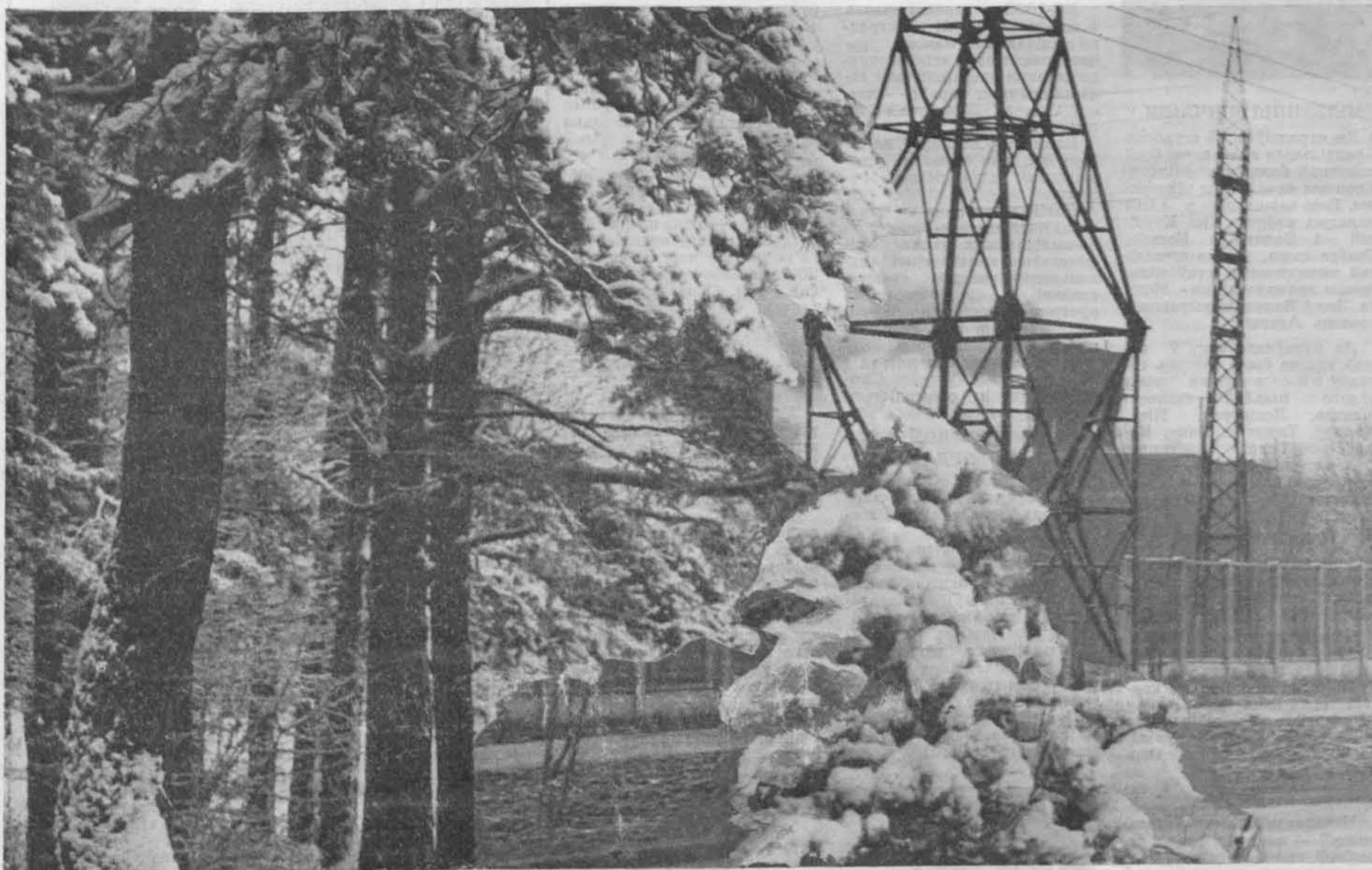
№ 1 (1263)

СТУДЗЕНЬ 1973 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 18-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

ГЭТА МАЯ БЕЛАРУСЬ

У Дзяржаўным гімне Беларусі ёсць эпічныя словы, якія вызначаюць жыватворную аснову нашай дзяржаўнасці, грамадскага ладу, развіцця эканомікі і культуры нашага жыцця. Гэтыя словы заўсёды ў памяці:

Нас аб'яднала Леніна імя,
Партыя к шчасцю вядзе нас
у паход.
Партыі слава! Слава Радзіме!
Слава табе, Беларускі народ!
Сілы гартуе люд Беларусі
У братнім саюзе, ў мужнай
сямі.
Вечна мы будзем, вольныя
людзі,
Жыць на шчаслівай вольнай
зямлі...

З адчуваннем душэўнай узнеўнасці, сталай раўнавагі і ўсяго таго, што вызначае добры настрой, мы пачынаем свой новы дзень. У шкоўскага хлыва, бароба і салігорскага шахцэра, у магільскага хіміка і рэчыцкага нафтавіка, звычайнага рабочага і славутага акадэміка ёсць адзін руплівы клопат: працай сваёй, умнем і натхненнем больш выкрасаць зямной радасці, каб святла і цеплыні разам з хлебам надзеям ставала кожнаму. Радасць становіцца тым больш прамяністай, калі яна агульная. Мы любім дзяліцца па-братняму. Песняй і славай, любым на-

быткам, нават бульбай, як сёлета.

Дэрэчы, пра бульбу. Некалькі гадоў назад мне даялося гасцяваць у сонечным Узбекістане. Узбекскія сябры шчодро частавалі мяне і маіх спадарожнікаў пловам і адмысловымі ўсходнімі прысмакамі. І гэтак лагодна пасміхаліся: «Беларусь... А як жа, ведаем: «Ёсць» бульбачка, толькі дробненькая». Мы адразу зразумелі, што сказаць такое могуць толькі былыя франтавікі, якія прымалі ўдзел у вызваленні Беларусі ад фашысцкіх заваяўнікаў. Нашы маці і сёстры сустрэлі вызваліцеляў, сыноў усіх народаў Савецкага Саюза, як сваіх крэйных. Пасля жахлівага спусташэння, калі ў абрабаваных ворагам альбо зусім знішчаных вёсках амаль нічога не заставалася, яны з адчуваннем нейкай вінаватасці за нішчымнае застолле частавалі дарагога салдата і нібы прасілі прабачэння: «Ёсць» бульбачка, толькі дробненькая».

Восенню гэтага года нам за эшалонамі адборнай бульбы дзякавалі высмаленыя спякотным сонцам Чувашыя і Татарыя, Кабардзіна-Балкарыя і многія вобласці Расіі. І, пэўна ж, цяпер не за адным сталом успер наважымся і тую нашу бульбачку, дробненькую, пас-

Аляксей ПЫСІН,
пісьменнік

ляваенную. А мы не забываем іх, пабрацімаў суровых дарог.

Ёсць пад Быхавам Лудчыцкая вышыня. Калі б гэтае ўзгоркавае камяністае поле магло гаварыць, яно сказала б, што яго глыбей аралі снарады, чым сялянскі плуг. Таму яно так густа ўсеяна асколкамі. Над тым ускраем, што каля дарогі, старая скаленая бяроза з буславым гняздом. З самай вясны цыбатыя птахі вартуюць запаветную цішыню, што ўсталявалася ў сініх васільках над былым полем бою. Тут, непадалёку ад месца, дзе ў 1812 годзе перапраўляўся цераз Дняпр Баграціён са сваім войскам, у 1944 годзе ажыццяўляючы беларускую аперацыю «Баграціён», насмерць стаялі савецкія воіны. Над імі віселі чорныя варожыя бамбавозы, абрушваючы смяротны груз, на іх паўзлі танкі... За подзвіг на гэтай вышыні званне Героя Савецкага Саюза пасмяротна было прысвоена рускаму салдату Уладзіміру Мартынаву, узбеку Гуляму Якубаву, казаху Сундукцілі Іскаліеву. А чацвёртым, каму таксама прысвоена зван-

не Героя Савецкага Саюза, быў беларус Іван Барысевіч. Лічылі, што бясстрашны артылерыст загінуў у паядынку з варожымі танкамі, але ён ачунаў пасля цяжкага ранення. І яшчэ два воіны — украінец Пятро Вінчанка (пасмяротна) і грузін Галакціён Размадзе ўдасноены звання Героя Савецкага Саюза за подзвігі, здзейсненыя на подступах да вышыні.

Буслава гняздо на ўсечанай снарадамі бярозе. Сціплыя абеліск, скульптурная постаць зажуранага воіна над брацкай магілай. Вечны агонь на гарадской плошчы. Званы Хатыні... Гэта мая Беларусь!

Калі едзеш з Магілёва па Гомельскай шашы, бачыш у блізкай панарама коміны і велічныя карпусы, што за некалькі апошніх гадоў паўсталі тут па-над полем. Гэта абрысы буйнейшага ў Еўропе камбіната сінтэтычнага валакна. Першая чарга ўжо дае 50 тысяч тон прадукцыі ў год. Будуюцца яшчэ дзве чаргі, яны будуць уведзены ў строй дзюючых да канца пяцігодкі і змогуць выпускаць да 80 тысяч тон хімічных валакнаў штогод. У будаўніцтве і абсталяванні камбіната на беларускай зямлі прымаюць удзел усе нашы саюзныя рэспублікі, і ўсе яны, ва-

дома, з'яўляюцца спажыўцамі Беларускага лаўсану.

Дымныя коміны ільнозавода ў раённым цэнтры і нябачная прысутнасць першага атамнага рэактара ў сасновым лесе пад Мінскам. Рэдкі цокат каня па асфальту, па якім днём і ноччу мчацца машыны, Трактары, аўтамабілі, скрэперы і іншыя вырабы прамысловасці з беларускай маркай на далёкіх кантынентах свету... Гэта мая Беларусь!

На маім вяку ў нашу вёску прыйшла першая беларуская чытанка. Роднае слова, назавсёды ўзаконенае Савецкай уладай, далучыла мільёны беларускіх хлопчыкаў і дзяўчынак да сваёй роднай мовы, да сацыялістычнай культуры. Дзіва тым больш дзіўнае, што тая ж настаўніца, якая днём сцілялася над першакласнікамі, вечарам у той жа школе і за той жа партай вучыла чытаць і пісаць яго матулю, дарослую жанчыну, якая прыйшла ў новае жыццё з дарэвалюцыйнага свету зусім непісьменнай.

Дзвухпаярховая мураваная школа ў вёсцы. Радые і электрычнае святло ў кожнай хаце. Густы частакол тэлевізійных антэн. Бронзавыя помнікі сусветна вядомым Янку Купалу і Якубу

[Заканчэнне на 2-й стар.]

МІЛЬЕННЫ МІНЧАНІН

Ён нарадзіўся 25 студзеня ў радзільным аддзяленні 6-ай клінічнай бальніцы Мінска. Хлопчык важыў тры кілаграмы. Гэта першынец у сям'і маладых рабочых Зой Кудзінай і Валянціна Басько. Сваіго сына, які па шчаслівай выпадковасці стаў мільённым грамадзянінам Мінска, Зоя і Валянцін вырашылі назваць Алегам.

Да нядаўняга часу ў нашай краіне было дзесяць гарадоў з насельніцтвам звыш аднаго мільёна чалавек: Масква, Ленінград, Кіеў, Харкаў, Ташкент, Баку, Новасібірск, Горкі, Куйбышаў, Сverdлоўск. Мінск стаў адзінаццатым членам сям'і савецкіх гарадоў-мільянераў.

ТРАКТАР-ЮБІЛЯР

5 лістапада з канвеера Мінскага трактарнага завода сыйшоў мільённы трактар «Беларусь» МТЗ-50.

Першы трактар, МТЗ-2, выйшаў з варот завода 14 кастрычніка 1953 года. Ён меў рухавік магутнасцю 36 конскіх сіл і пяць дыяпазонаў скарасцей. У юбілейнага МТЗ-50 магутнасць рухавіка 60 конскіх сіл і дзевяць дыяпазонаў скарасцей — ад 1,5 да 25,8 кіламетра ў гадзіну.

Наперадзе ў трактаразаводцаў — падрыхтоўка да серыйнай вытворчасці новых энерганасычаных трактараў МТЗ-80 і МТЗ-82. Па сваіх тэхніко-эканамічных паказчыках гэтыя машыны будуць значна пераўзыходзіць юбілейны трактар.

Ні на гадзіну не спыняецца будаўніцтва буйнейшага ў Беларусі хімічнага прадпрыемства — Гродзенскага хімакмабіната імя С. Прытыцкага. НА ЗДЫМКУ: ідзе ўзвядзенне новага цэха камбіната.

Фота В. ЖДАНОВІЧА.

Вось ён — мільённы трактар «Беларусь». Наш фотакарэспандэнт Э. ТРЫГУБОВІЧ зняў яго ў час мітыngu, прысвечанага вырабу юбілейнага трактара.

САДРУЖНАСЦЬ КІБЕРНЕТЫКАЎ

Мінскі завод імя Арджанікідзе асвоіў выпуск новай электроннай вылічальнай машыны на інтэгральных схемах — ЕС-1020. Яе стварылі беларускія канструктары сумесна з балгарскімі калегамі.

ЕС-1020 — першая мадэль з намечанай серыі электронна-вылічальных машын трэцяга пакалення, якія распрацоўваюцца спецыялістамі сацыялістычных краін — членаў Савета Эканамічнай Узаемадапамогі.

Камп'ютэр невялікі па габарытах, але валодае ўмяшчальнай аператыўнай памяццю.

Навінка створана на аснове адзінай сістэмы электронна-вылічальных машын. Уніфікаваныя канструкцыі, адволькавыя знешнія прыстававанні і сумішчальнасць праграм дазваляюць выкарыстоўваць яе для рашэння складаных эканамічных задач як на прадпрыемствах і ва ўстановах Саветаў Саюза, так і краін сацыялістычнай садружнасці.

ДЗЕСЯЦЬ ЛУКОМСКІХ МІЛЬЯРДАЎ

Лукомская ДРЭС закончыла выпрацоўку дзесятага мільярда кілават-гадзін электраэнергіі.

Першы энергаблок магутнасцю 300 тысяч кілават на Лукомскай электрастанцыі быў уведзены ў эксплуатацыю ў канцы 1969 года, а цяпер іх ужо чатыры. Па тэхніко-эканамічных паказчыках станцыя знаходзіцца ў ліку трох буйнейшых ДРЭС Саветаў Саюза.

Цяпер заканчваюцца работы па ўзвядзенню пятага энергаблока станцыі.

ТРЭЦЯЯ ЧАРГА У СТРАІ

Дзяржаўная камісія падпісала акт аб прыёмцы ў эксплуатацыю прадзільнай вытворчасці трэцяй чаргі Аршанскага льнокамбіната. У новую вытворчасць уваходзяць высокамеханізаваныя льночасальны, падрыхтоўчы і прадзільны цэхі. У іх зманціравана больш за сто адзінак аўтаматызаванага абсталявання, устаноўлена 13,5 тысячы прадзільных верацён.

Магутнасць новай вытворчасці — 710 тон высаканмарнай пражы ў год, з якой будуць выпускацца самыя тонкія лянныя тканіны тыпу батыст.

БЕЛАРУСКІ НІТРОН

На Наваполацкім хімічным камбінаце атрыманы першыя тоны сінтэтычнага валакна нітрон — аднаго з лепшых заменнікаў шэрсці.

Дзейнічае першая тэхналагічная ўстаноўка па выпуску гэтага сінтэтычнага валакна. На чарзе — яшчэ шэсць. Магутнасць новага прамысловага комплексу першай чаргі — 25 тысяч тон заменніка шэрсці ў год. Гэта прыкладна столькі, колькі можна атрымаць яе ад стрыжкі шасці мільёнаў авечак.

У СТАЛІЦЫ БУДЗЕ МЕТРО

Урад Беларусі адобрыў прадстаўленую Мінскім гарвыканкам і Дзяржбудам БССР комплексную схему развіцця транспарту сталіцы нашай рэспублікі.

Па гэтай схеме прадугледжана размяшчэнне дэпо метрапалітэна ў раёне вуліцы Фабрычнай і пракладка першай чаргі падземнай магістралі праз Прывакзальную плошчу і далей па Ленінскаму праспекту. Будаўніцтва перасадочных станцый Мінскага метрапалітэна намачаецца на Прывакзальнай і Юбілейнай плошчах. Мінскі гарвыканком зацвердзіць тэхнічную зону будаўніцтва першай чаргі метрапалітэна.

ЗДЗЕЙСНЕНАЯ МАРА

Гэта было так.

10 студзеня 1921 года адбылося экстраане пасяджэнне Прэзідыума ЦВК (Цэнтральнага Выканаўчага Камітэта) БССР. Дэлегаты абмеркавалі пытанне аб заключэнні саюза на рабоча-сялянскага дагавору Беларускай Саветскай Сацыялістычнай Рэспублікі з Расійскай Саветскай Федэрацыяй. У прэамбуле да яго падкрэслівалася, што ў аснове дагавору ляжаць абвешчаныя Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыяй правы народаў на самавызначэнне, прынцыпы незалежнасці і суверэнітэту саветскіх рэспублік. 16 студзеня 1921 года дагавор быў заключаны. Ад Беларусі яго падпісаў намеснік старшыні ЦВК, нарком ваенных спраў БССР І. Адамовіч.

Такія ж дагаворы з РСФСР заключылі Украінская, Азербайджанская, Грузінская, Армянская ССР, а таксама Харэзмская і Бухарская народныя саветскія рэспублікі.

Саюзны рабоча-сялянскі дагавор вызначыў толькі агульны напрамак у развіцці федэратыўных адносін паміж рэспублікамі. Аднак жыццё неўзабаве паказала, што форма такіх адносін яшчэ не поўнаасо адпавядае імкненням працоўных. Восенню 1922 года ў рэспубліках пачалося абмеркаванне плана стварэння дзяржаўнага саюза народаў на аснове ленинскіх прынцыпаў: добраахвотнасці, нацыянальнага раўнапраўя і ўзаемнай павагі.

Пытанне аб стварэнні СССР было пастаўлена ў Беларусі ў той жа час, што і на Украіне і ў Закаўказзі. Яно абмяркоўвалася шырока і па-дэлаваму. Стварэнню шматнацыянальнай Саветскай дзяржавы былі прысвечаны шматлікія сходы, мітынгі ў гарадах і вёсках, а таксама артыкулы вядомых партыйных і дзяржаўных дзеячоў у газетах і часопісах. Старшыня ЦВК і СНК БССР А. Чарвякоў у газеце «Звезда» ад 17 лістапада 1922 года падрабязна расказаў аб дзяржаўных прынцыпах жыцця і дзейнасці вялікай шматнацыянальнай пралетарскай дзяржавы.

Аб тым, што гэты план абмяркоўваўся і быў падтрыман усім народам, сведчыць тое, што ідэя ўтварэння СССР атрымала адабрэнне на 6 павятовых (у той час тэрыторыя БССР складалася з 6 павятаў), 116 валасных з'ездаў Саветаў Беларускай рэспублікі. У рабоце павятовых з'ездаў Саветаў прынялі ўдзел 902 дэлегаты з распаўчымі галасам. 80 працэнтаў усіх дэлегатаў складалі рабочыя і сяляне.

10 снежня 1922 года ў Мінску адбылася беспартыйная канферэнцыя рабочых і служачых горада, якая абмяркоўвала пытанне аб утварэнні СССР. Вось, у прыватнасці, што гаварылася ў яе рэзалюцыі: «Прымаючы пад увагу неабходнасць вялікага напружання сіл у Саветскай Беларусі для далейшай цяжкай работы, а таксама ўлічваючы тое, што развіццё і ўзмацненне ўсіх саветскіх рэспублік, у тым ліку і Саветскай Беларусі, знаходзіцца ў залежнасці ад умацавання Саветскай Расіі ў міжнародных адносінах... сход лічыць, што Усебеларускі з'езд Саветаў павінен прыняць рашэнні, якія стварылі б яшчэ больш цесную сувязь усіх саветскіх рэспублік, гарантуючы адзінства не толькі ўнутранага гаспадарчага будаўніцтва і абароны краіны, але таксама і адзінства знешняй палітыкі, захоўваючы ў той жа час уплыў кожнай саветскай рэспублікі на справы ўсяго саюза саветскіх рэспублік».

Свае адносіны да стварэння СССР выказалі і рэспубліканскія з'езды Саветаў. У БССР гэта быў IV Усебеларускі з'езд, які называлі «гаспадаром зямлі беларускай».

Усебеларускі з'езд Саветаў працаваў з 14 па 18 снежня 1922 года. Сярод яго дэпутатаў было 112 рабочых, 36 сялян, 77 служачых і настаўнікаў, 25 прадстаўнікоў Чырвонай Арміі, з іх 201 чалавек з'яўляліся камуністамі і 7 кандыдатамі партыі. Гэта быў шматнацыянальны па свайму саставу з'езд. На парадку дня стаялі пытанні зямельнай палітыкі, народнай асветы, фінансаў і пытанне аб утварэнні Саюза Саветскіх Сацыялістычных Рэспублік.

Даклад аб утварэнні СССР зрабіў старшыня ЦВК і СНК БССР А. Чарвякоў. З'езд аднагалосна прыняў пастанову, якая адобрыла ўтварэнне СССР і ўваходжанне ў яго Беларусі ў якасці састаўной і неад'емнай часткі. У пастанове, у прыватнасці, гаварылася, што ствараемы саюз «замацаван крывёю дзесяткаў тысяч рабочых і сялян, ураджэнцаў Беларусі, РСФСР, Украіны, Закаўказскіх рэспублік...».

Воля народа была ўлічана ў час работы X Усерасійскага з'езда Саветаў. Пасланцы саветскіх рэспублік, якія выступілі на ім, патрабавалі неадкладнага стварэння СССР, выбраныя агульнасаюзнага ўрада, прыняцця агульнасаюзнай канстытуцыі. Кіраўнік беларускай дэлегацыі А. Чарвякоў, у прыватнасці, сказаў: «Рабочыя і сяляне Беларусі ў асобе свайго IV Усебеларускага з'езда Саветаў аднагалосна пастанавілі ўвайсці ў першы Саюз Саветскіх Сацыялістычных Рэспублік... Працоўныя Беларусі будуць ганарыцца, калі вы прымеце нашу прапанову, дзякуючы чаму рабочыя і сяляне Беларусі стануць адным з першых атрадаў працаўнікоў, якія ўступаюць у новаствараемы Саюз Сацыялістычных Саветскіх Рэспублік».

Раіной 30 снежня 1922 года ў Крамлі паўнамоцныя дэлегаты рэспублік падпісалі Дэкларцыю і Дагавор аб утварэнні СССР. Першы Усеагульны з'езд Саветаў, які адбыўся ў гэты дзень, афіцыйна замацаваў утварэнне Саюза Саветскіх Сацыялістычных Рэспублік.

Вестку аб утварэнні СССР з радасцю сустрэлі працаўнікі Беларусі. Горача віталі яе беспартыйныя сяляне канферэнцыі Койданаўскай, Заслаўскай, Астрашыцкагаарадоцкай, Станькаўскай валасцей Мінскага павета, якія адбыліся ў студзені 1923 года. Шчыра падтрымалі яе ў горадзе. Так, на пленуме Барысаўскага гарсавета сумесна з прадстаўнікамі фабрычна-заводскіх камітэтаў і праўленняў графсаюзаў была прынята рэзалюцыя, у якой гаварылася: «Пасяджэнне з асаблівым задавальненнем адзначае заключэнне прадстаўнікоў рэспублік і зацвярджэнне з'ездаў Саветаў Саюза Саветскіх Сацыялістычных Рэспублік і лічыць, што воля працоўных саветскіх рэспублік служыць яшчэ раз доказам таго, што толькі пры Саветскай уладзе аказалася магчымым знішчыць у корані нацыянальны прыгнёт і стварыць абстаноўку ўзаемнага давер'я і заключыць асновы брацкага супрацоўніцтва народаў».

Прайшоўшы гады пераканаўча даказалі вялікае значэнне стварэння Саюза ССР для саветскіх народаў.

Я. БАРАНОЎСКІ,
навуковы супрацоўнік Інстытута
гісторыі партыі пры ЦК КПБ.

ГЭТА МАЯ БЕЛАРУСЬ

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

Коласу ў Мінску... Гэта мая Беларусь!

У Мінску на рэспубліканскай мастацкай выстаўцы экспануецца карціна беларускага мастака Уладзіміра Стэльмашонка, на ёй — кіраўнік маладой Саветскай Беларусі Аляксей Чарвякоў у Ільіча ў Горках. Гледзячы на мастацкае палатно, якое ўзнаўляе хвалюючы эпізод, кожны з нас звяртаецца ў думках з той гістарычнай час. З вялікай любоўю і пашанай мы вымаўляем імя Уладзіміра Ільіча Леніна, які падпісаў дэкрэт аб стварэнні Беларускай Саветскай Сацыялістычнай Рэспублікі і стаяў каля калыскі нашай дзяржаўнасці. Гэта пры непасрэдным удзеле Ільіча быў створан Саветскі Саюз, і Беларусь стала яго неад'емнай часткай.

Тры гады назад мы адзначылі пяцідзесяцігоддзе з дня

арганізацыі Камуністычнай партыі Беларусі і заснавання Беларускай Саветскай Сацыялістычнай Рэспублікі. Цяпер разам з усімі народамі-братамі святкуем юбілей нашай вялікай аднасці і садружнасці — пяцідзесяцігоддзе стварэння Саюза Саветскіх Сацыялістычных Рэспублік. Добра разумею і ўяўляю, што ўсім тым, чаго дасягнулі і чым ганарымся перад светам, мы абавязаны нашаму непарушанаму братэрству.

Хочацца яшчэ раз акінуць поглядам Беларусь, абысці яе ў думках з усходу на захад, з поўначы на поўдзень. Пакланіцца сходжаным сцежкам, крыніцам, з якіх наталяў смагу, песням, што запалі ў сэрца. Бачу на ўсходзе рэспублікі Краснапольскі раён з майей роднай вёскай, маляўнічую прыгажосць краявідаў, акаваральную мяккасць і цымбальную пывучасць прыроды. Вітаю

з гэтага берага Бясядзі па-суседску блізкіх рускіх братоў з Краснагорскага раёна Бранскай вобласці. А на паўночным усходзе, у раёне полацкіх азёр, каля валуноў, з лета 1944 года засталіся магілы маіх баявых сяброў: мы вызвалілі Беларусь і Прыбалтыйскія рэспублікі.

Пачынаецца новы дзень, Расія перадае сваё сонца Беларусі. І якія ж неабсяжныя небасхілы ў нашага сонца! Яму знаёмы беласнежныя горы Каўказа і ўспенены далёкаўсходні вал Ціхага акіяна, віннаградныя плантацыі Малдавіі і цюльпаны Узбекістана, сады Украіны і дубы Белавежы... І дружба, братэрства, ўзаемная любоў без берагоў і краю.

Беларусь, наша маці! Ты ўсё нам дала: чароўную прыроду, прыгожую мову, самых лепшых, самых надзейных сяброў. Аднаго мы толькі жадаем, каб была ты заўсёды ў шчасці. Тады і нам будзе добра.

АБ ПЯЦІДЗЕСЯЦІГОДДЗІ САЮЗА САВЕЦКІХ САЦЫЯЛІСТЫЧНЫХ РЭСПУБЛІК

Даклад кандыдата ў члены Палітбюро ЦК КПСС, першага сакратара ЦК КПБ таварыша П. МАШЭРАВА

15 снежня ў Мінску, у Палацы спорту, адбылося ўрачыстае пасяджэнне ЦК КПБ, Вярхоўнага Савета БССР сумесна з партыйнымі і савецкімі органамі Мінска і Мінскай вобласці, прысвечанае 50-годдзю ўтварэння СССР. На пасяджэнні з дакладам «Аб пяцідзесяцігоддзі Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік» выступіў кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КПБ Пётр Машэраў. Ніжэй змяшчаем яго даклад з некаторымі скарачэннямі.

У гераічнай гісторыі савецкага народа ёсць падзеі сапраўды эпохальнага значэння, якія важка і наглядна адлюстроўваюць сутнасць заветных народных спадзяванняў і выдатных здзяйсненняў. З імі звязаны не толькі карэнны паварот у лёсе народаў нашай краіны, але і ўвесь ход сусветнага грамадскага развіцця. Неўміручы Вялікі Кастрычнік, які паклаў пачатак сацыялістычнаму летапісчэнню свету, з перамаганосным Кастрычнікам, з надыходам новай эры — эры сацыялізму — мы па праву звязваем і ўтварэнне ў снежні 1922 года Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. Гэта акт сусветна-гістарычнага значэння, выдатнае творэнне ленинскага генія, ажыццяўленне на практыцы рэвалюцыйнай праграмы ленизму па нацыянальнаму пытанню. Спрадвенная мара людзей працы аб брацкім саюзе народаў, свабодных ад эксплуатацыі і прыгнечання, ажыццявілася.

Стварэнне ў маштабах усёй краіны адзінай саюзнай дзяржавы рабочых і сялян — прама працяг справы Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Гэта захапляючы вынік рэвалюцыйнай творчасці гераічнага рабочага класа, усіх савецкіх народаў. Гэта жывое праяўленне мудрасці ленинскай нацыянальнай палітыкі Камуністычнай партыі. Гэта трыумф высакародных прынцыпаў пралетарскага інтэрнацыяналізму.

Пяцідзесят гадоў аддзяляючы нас ад тых дзён, калі над светам імем і воляй народаў, разнавольных Кастрычніцкай рэвалюцыяй, быў падняты чырвоны сцяг якасна новага шматнацыянальнага дзяржаўнага фарміравання — Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. За гэтыя гады, адзначаныя гіганцкім размахам рэвалюцыйных пераўтварэнняў, шырокім пераможным поспехам працоўных пяцігодак, небывалым гераізмам народных мас у будаўніцтве новага жыцця і абароне заваёў Кастрычніка, першая ў свеце шматнацыянальная дзяржава працоўных вырасла ў магутную дзяржаву, якая мае несакрушальныя палітычны, эканамічны і абаронны патэнцыял. Сузор'е брацкіх рэспублік Краіны Саветаў паказала свету ўзор наладжвання дзяржаўнага і грамадскага жыцця на новых, сацыялістычных асновах, узор супрацоўніцтва і непарушнай дружбы нацый, узор адзінства інтарэсаў і думак, волі і дзейнасці мільянаў савецкіх людзей, згуртаваных вакол партыі вялікага Ленина.

Як магутная сіла сусветнай сацыялістычнай садружнасці, як несакрушальная цытадель міжнароднай пралетарскай салідарнасці, як светач міру і сацыяльнага прагрэсу ўзвышаецца сёння наша вялікая Радзіма — правобраз будучага сусветнага брацтва працоўных. Усведамленне таго, што ўсе гэта — справа розуму і рук, волі і энергіі шматнацыянальнага савецкага рабочага класа, калгаснага сялянства, інтэлігенцыі нашай краіны, параджае ў кожнага савецкага чалавека прылыў глыбокай патрыятычнай гордасці. Прыемна і радасна ведаць, што на нашу долю выпаў высокі гонар быць першапраходцамі камуністычнай цывілізацыі.

Мы моцныя і непераможныя таму, што ўваходзім у непарушны саюз сацыялістычных нацый, якія жывуць па ленинскіх заветах, па непарушных законах і традыцыях інтэрнацыянальнага брацтва. Беларускі народ, як і ўсе народы нашай краіны, ганарыцца тым, што ён унёс і ўносіць дастойны ўклад у стварэнне і ўмацаванне баявога і працоўнага адзінства савецкіх рэспублік.

Мы шчасліва адчуваць сяброўства прыналежнасць да мяці-Радзімы — вялікай Краіны Саветаў. Мы шчасліва жыць, тварыць і працаваць, змагацца і перамагаць у дружні сям'і народаў сацыялістычнай Айчыны, штодзённа адчуваючы дабравольную цеплыню і натхняючую сілу бескарыслівай узаемадапамогі і таварыскай падтрымкі.

За ўсё гэта працоўныя Беларусі, якія толькі пры савецкім ладзе выйшлі на шырокую дарогу сапраўднай свабоды, роўнасці і брацтва, сталі сапраўднымі тварцамі гісторыі, бязмежна ўдзячны партыі Ленина, усім народам шматнацыянальнай Савецкай дзяржавы.

У той жа час кожны камуніст, кожны працоўны рэспублікі ясна, усёй душой, усім сэрцам адчувае і разумее сваю асабістую партыйную, грамадзянскую адказнасць за лёс сацыялістычнай Айчыны, за працяг і развіццё нашай вялікай рэвалюцыйнай справы. Адзначаючы разам з усімі народамі краіны слаўнае 50-годдзе Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, рабочы клас, калгаснае сялянства, інтэлігенцыя Беларусі бачаць свой свяшчэнны патрыятычны і інтэрнацыянальны абавязак у тым, каб і ў далейшым цвёрда і няўхільна ісці па ленинскім шляху камуністычнага будаўніцтва, сваёй працай мацаваць магутнасць і славу шматнацыянальнай Савецкай дзяржавы, берагчы, як зренку вока, заваёвы сацыялізму, брацкую дружбу людзей працы, трымаць высока і захоўваць у чысціні непераможны сцяг марксізму-ленизму, пралетарскага інтэрнацыяналізму.

Утварэнне і росквіт брацкага саюза савецкіх народаў служаць самым пераканавым доказам таго, што толькі сацыялізм адкрывае адзінаправільны шлях да пераадолення варажасці і недавер'я паміж нацыямі, да ўзростання ў рэальным жыцці гуманістычнага прынцыпу людзей працы: чалавек чалавеку, народ народу — друг, таварыш і брат. Гэты шлях быў указаны тэорыяй марксізму-ленизму, вучэннем сапраўды рэвалюцыйным і глыбока інтэрнацыянальным па сваёй сутнасці.

Заснавальнікі навуковага камунізму К. Маркс і Ф. Энгельс даказалі, што найпершай і абавязковай умовай нацыянальнага разнавольнага народаў з'яўляецца ліквідацыя прыватнай уласнасці, знішчэнне эксплуатацыйскіх класаў. «Каб народы маглі сапраўды аб'яднацца, у іх павінны быць агульныя інтарэсы, — падкрэсліваў К. Маркс. — Каб іх інтарэсы маглі быць агульнымі, павінны быць знішчаны існуючыя адносіны ўласнасці». Разам з антаганізмам класаў унутры нацый падуць і варажыя адносіны нацый паміж сабой, — пра-

роча гаворыцца ў «Маніфесте Камуністычнай партыі».

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя поўнасна пацвердзіла правільнасць гэтых палажэнняў, рэалізаваўшы іх на практыцы. Устанавіўшы дыктатуру пралетарыята, уладу Саветаў, усталяваўшы грамадскую ўласнасць на сродкі вытворчасці, яна тым самым проціпаставіла старому свету класавага і нацыянальнага прыгнэту, нацыянальнай варажасці і адасаблення новы свет працоўных, у якім няма месца для прыгнечання чалавека чалавекам, адной нацыі другой. Дашчэнту разбурыўшы «турму народаў», якой была царская Расія, Кастрычнік прынёс разнавольне ўсім нацыям і народнасцям, што насяляюць нашу краіну, забяспечыў ім поўную свабоду наладжвання свайго жыцця, утварэння дзяржаўнасці на сапраўды дэмакратычнай рэвалюцыйнай базе. Была закладзена трывалая сацыяльна-палітычная і эканамічная аснова збліжэння нацый, іх непарушнай дружбы і ўсебаковага супрацоўніцтва, стварэння шматнацыянальнай Савецкай дзяржавы. Камуністычная партыя аб'яднала працоўных розных нацыянальнасцей Расіі на глебе класавых інтарэсаў, на прынцыпах нацыянальнай праграмы ленизму.

Уладзімір Ільіч Ленін, творча развіваючы марксізм у новых гістарычных умовах, распрацаваў стратэгію і тактыку перабудовы грамадства на сацыялістычных пачатках і паслядоўнага вырашэння на гэтай аснове нацыянальнага пытання.

Асноватворнымі рысамі і характэрнымі асаблівасцямі нацыянальнай праграмы ленизму з'яўляюцца:

- глыбокае навуковае абгрунтаванне месца і ролі нацыянальнай палітыкі партыі ў ажыццяўленні рэвалюцыйных сацыялістычных пераўтварэнняў;
- безумоўная падпарадкаванасць нацыянальнага пытання інтарэсам класвай барацьбы пралетарыята, інтарэсам сацыялізму і камунізму;
- усебаковая аргументацыя аб'ектыўных гістарычных прычын, якія ўладарна патрабавалі аб'яднання нацыянальных савецкіх рэспублік у адзіную саюзную дзяржаву;
- найстражэйшы ўлік усіх тэндэнцый у развіцці нацыянальных адносін, усёй сукупнасці фактараў, якія абумоўліваюць росквіт і збліжэнне нацый ва ўмовах сацыялізму і ў перспектыве іх паступовае зліццё ў будучым сусветным камуністычным грамадстве;
- прычыновасць, паслядоўнасць і рэалізм у правядзенні нацыянальнай палітыкі партыі, бескампраміснасць у барацьбе з буржуазнай і апартуныстычнай ідэалогіяй, з усім, што перашкаджае ўмацаванню дружбы і супрацоўніцтва паміж народамі.

Рашаючую ролю ў ажыццяўленні нацыянальнай праграмы ленизму, у стварэнні Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік адыграў гераічны шматнацыянальны рабочы клас нашай Радзімы — вядучая сіла ў барацьбе за сацыяльнае і інтэрнацыянальнае адзінства працоўных. Іменна рабочыя масы Расіі выступілі ў авангардзе руху працоўных за новае жыццё, за стварэнне і ўмацаванне такога саюза ўсіх савецкіх рэспублік, які, як пісаў Уладзімір Ільіч Ленін, «...не дапускаў бы ніякага насілля адной нацыі над другой, — такога саюза, які быў бы заснаваны на паўнейшым давер'і, на ясным усведамленні брацкага адзінства...»

І такі саюз быў створаны — Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. Упершыню ў свеце ўзнікла дынамічна растучая шматнацыянальная дзяржава, у якой народы атрымалі магчымасць жыць свабодна і шчасліва, без разладаў і канфліктаў, жыць у дружбе і брацтве. Мы гордыя і шчаслівыя тым, што наша рэспубліка, побач з іншымі рэспублікамі Краіны Саветаў, была адным з ініцыятараў гэтага вялікага згуртавання народаў у адзінай саюзнай дзяржаве.

У гэтым утварэнні і ўмацаванні ўнеслі і ўносяць свой уклад усе народы нашай Айчыны. Глыбока ўсведамляючы гэта, працоўныя Беларусі, як і мільёны савецкіх людзей розных нацыянальнасцей, з вялікім душэўным хваляваннем і цеплынёй адзначаюць выключныя заслугі гераічнага рускага рабочага класа, усяго вялікага рускага народа, які выступілі застрэльшчыкамі пралетарскай рэвалюцыі, правялі бяспрыкладны гераізм і найвялікшае самаахвяраванне ў адстаянні заваёў Кастрычніка. Як старэйшы брат сярод свабодных і раўнапраўных народаў Краіны Саветаў, рускі народ аказаў велізарную бескарысліваю дапамогу ўсім нацыянальным рэспублікам у пераадоленні атрыманай у спадчыну ад мінулага эканамічнай і культурнай адсталасці, зрабіў сапраўды многае для таго, каб яны выйшлі на шырокую магістраль усебаковага росквіту.

Працоўныя Беларусі праз гады барацьбы і будаўніцтва, слаўных перамог і здзяйсненняў, праз усе выпрабаванні і нягоды беражліва пранеслі ў сваіх сэрцах і заўсёды будуць захоўваць добрае і светлае пачуццё шчырай удзячнасці і падзякі рускаму народу за яго невычайна высокую рэвалюцыйную энергію, самаадданасць, найвялікшую душэўную шчодрасць, глыбокі інтэрнацыяналізм, чуласць і дабрату. Мы гэтак жа горача і бязмежна ўдзячны ўсім братам па класу, усім народам Краіны Саветаў за іх усё ўзрастаючы ўклад у прымажэнне заваёў сацыялізму, у вялікую справу камуністычнага будаўніцтва, умацаванне вузлаў брацтва людзей працы ўсіх сацыялістычных нацый нашай Радзімы.

Дружба народаў, інтэрнацыянальнае брацтва — для савецкіх людзей не проста ўзвышаныя паняцці. Гэта — сутнасць нашага жыцця, барацьбы і працы. Але ўспомнім, якія сапраўды тытанічныя намаганні запатрабаваліся для таго, каб узвесці небылай прыгажосці і трываласці велічны будынак дружбы і брацкага супрацоўніцтва. Працэс аб'яднання народаў у адзінай сям'і, як вядома, быў выключна складаным. Вучыцца нам не было ў каго, а няўмольная логіка класвай барацьбы не дазвляла марудзіць, патрабавала надзвычайнага напружання,

канцэнтрацыі ўсіх сіл партыі і працоўных. Дзялялося пераадоляць жорсткае супраціўленне ўнутранай і знешняй контррэвалюцыі, гаспадарчую разруху і страшную культурную адсталасць, голад і эпідэмію...

Мала было абвясціць новыя прынцыпы адносін паміж народамі. Трэба было растапіць лёд недавер'я, пакінуты вякімі прыгнэту памешчыкаў і капіталістаў, прыватнай уласнасці і варажасці з-за падзелаў і пераадолення ліквідацыі ў жыцці народаў усё, што жыла нацыянальнай варажасцю. Класавую агульнасць палітычных, эканамічных і сацыяльных інтарэсаў трэба было падмацаваць каласальнай работай партыі па выхаванню савецкіх людзей у духу інтэрнацыяналізму.

Мала было абвясціць свабоду і роўнасць народаў. Трэба было на справе ліквідаваць фактычную няроўнасць нацый, пераадолець адрозненні, якія гістарычна склаліся ў іх эканамічным і культурным узроўні.

Мала было выпрацаваць правільную нацыянальную палітыку. Галоўнае заключалася ў тым, каб практычна ажыццявіць яе. На гэтым шляху партыі даялося вытрымаць жорсткую барацьбу з буржуазным нацыяналізмам і вялікадзяржаўным шавінізмам, з тайнымі і яўнымі памагатымі нашых класавых ворагаў, якія раней ды і цяпер з усіх сіл стараюцца аслабіць салідарнасць людзей працы, узвесці паміж імі нейкую кітайскую сцяну нацыянальных антаганізмаў і прадузятасцей.

Працоўныя нашай краіны пад кіраўніцтвам ленинскай партыі з гонарам справіліся з усімі цяжкімі задачамі і праблемамі, звязанымі з усталяваннем сацыялістычных грамадскіх адносін, паслядоўным ажыццяўленнем прынцыпаў пралетарскага інтэрнацыяналізму ў палітыцы, эканоміцы, культуры, ва ўсіх галінах жыцця. Аб'яднаўшыся ў брацкі саюз, яны паспяхова ажыццявілі запаветы вялікага Ленина, ажыццявілі індустрыялізацыю, калектывізацыю, культурную рэвалюцыю і, падмаючыся па крутых ступенях пяцігодак, выкавалі несакрушальную эканамічную і абаронную магутнасць першай у свеце шматнацыянальнай сацыялістычнай дзяржавы, адстаялі гонар, свабоду і незалежнасць Савецкай Радзімы ў жорсткіх бітвах з ударнымі сіламі імперыялізму.

Ленинская дружба савецкіх народаў вытрымала выпрабаванне часам, выпрабаванне агнём і крывёю, праверку на трываласць і сталасць. Непадыхайнай асновай гэтай дружбы, гэтага інтэрнацыянальнага брацтва служаць адзіная савецкая палітычная сістэма, адзіная сацыялістычная эканоміка, адзіная ідэалогія — марксізм-ленизм — і агульная мэта — камунізм.

Нязгасным, яркім вынікам рэвалюцыйнай творчасці народаў вытрымала выпрабаванне часам, выпрабаванне агнём і крывёю, праверку на трываласць і сталасць. Непадыхайнай асновай гэтай дружбы, гэтага інтэрнацыянальнага брацтва служаць адзіная савецкая палітычная сістэма, адзіная сацыялістычная эканоміка, адзіная ідэалогія — марксізм-ленизм — і агульная мэта — камунізм.

Нязгасным, яркім вынікам рэвалюцыйнай творчасці народаў вытрымала выпрабаванне часам, выпрабаванне агнём і крывёю, праверку на трываласць і сталасць. Непадыхайнай асновай гэтай дружбы, гэтага інтэрнацыянальнага брацтва служаць адзіная савецкая палітычная сістэма, адзіная сацыялістычная эканоміка, адзіная ідэалогія — марксізм-ленизм — і агульная мэта — камунізм.

[Працяг на 4-й стар.]

ПРАЦЯГ ДАКЛАДА ТАВАРЫША П. МАШЭРАВА

Мінск, 15 снежня 1972 года. Сумеснае ўрачыстае пасяджэнне Цэнтральнага Камітэта КП Беларусі і Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, прысвечанае 50-годдзю ўтварэння Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. НА ЗДЫМКУ: прэзідыум урачыстага пасяджэння.

Фота У. ЛУПЕЙКІ.

мала б палітычнай падтрымкі і дзейснай дапамогі з боку нашай ленынскай партыі, Савецкай дзяржавы. Якой пераканаўчай сілай праўды прасякнуты ленынскія словы: «Мы нікому і нікому не здрадзілі... ніводнаму другу... не адмовіліся дапамагчы ўсім, чым маглі, усім, што было ў нашым распараджэнні».

Абапіраючыся на няўхільна ўзрастаючую магутнасць нашай Радзімы, савецкія людзі аказвалі і аказваюць самую шырокую дапамогу народам, якія будуць новае жыццё, змагаюцца супраць імперыялізму і рэакцыі. Верная свайму інтэрнацыянальнаму абавязку Краіна Саветаў паслядоўна выступае ў падтрымку справядлівай справы гераічных патрыётаў В'етнама, усіх народаў Індакітая ў іх справядлівай барацьбе за неадкладнае спыненне агрэсіі амерыканскага імперыялізму. Мы цалкам і поўнасьцю на баку арабскіх краін у іх імкненні ліквідаваць вынікі ізраільскай агрэсіі, умацаваць сваю незалежнасць і суверэнітэт.

Наша вялікая Радзіма вядзе барацьбу за шчасце ўсіх народаў зямлі, вядзе яе ў саюзе з усімі рэвалюцыйнымі сіламі сучаснасці.

Рэвалюцыйная справа, пачатая Вялікім Кастрычнікам, увянчалася ўтварэннем магутнай і мацнеючай год ад году сусветнай сістэмы сацыялізму — магутнага паскаральніка гістарычнага прагрэсу. Узаемаадносінны сацыялістычны дзяржаў будуюцца на прынцыпах сацыялістычнага інтэрнацыяналізму, такіх прынцыпах, якія, на думку У. І. Ленына, адпавядаюць брацкім адносіннам паміж працоўнымі розных нацый, прасякнуты духам дружбы, супрацоўніцтва і ўзаемадапамогі.

Камуністычная партыя Савецкага Саюза надае асаблівае значэнне і лічыць сваім важнейшым інтэрнацыянальным абавязкам усямерна садзейнічаць працятванню кожнай брацкай дзяржавы, далейшаму росту магутнасці ўсёй сусветнай сістэмы сацыялізму. «Мы хочам, — гаварыў Л. Брэжнеў, — каб сусветная сістэма сацыялізму была дружнай сям'ёй народаў, якія разам будуць і абараняюць новае грамадства, узаемна ўзабагачаюць адзін аднаго вопытам і ведамі, — сям'ёй згуртаванай і моцнай...».

У Савецкім Саюзе, сусветнай сацыялістычнай садружнасці працоўныя ўсёй планеты бачаць узор сапраўды гуманістычнага вырашэння сацыяльных праблем, надзейнага гаранта іх будучай перамогі над сіламі імперыялізму, рэакцыі і прыгнечання, магутны фар-

пост перамогі сацыялізму ва ўсім свеце.

Пабудова развітага сацыялізму азначае, што наша грамадства атрымала гістарычную перамогу, якая адкрыла нахняючыя перспектывы для далейшага руху наперад па ўсяму фронту камуністычнага будаўніцтва.

За гады Савецкай улады намаганьнямі ленынскай партыі, усіх народаў нашай краіны створана прынцыпова новая эканамічная сістэма. Яе неаспрэчна перавага над усімі папярэднімі спосабамі вытворчасці заключаецца ў тым, што яна забяспечвае сапраўды неабмежаваныя магчымасці няўхільнага эканамічнага і сацыяльнага прагрэсу ў інтэрэсах шырокіх мас працоўных.

З утварэннем Саюза ССР расшырыліся межы сацыялістычнай нацыяналізацыі, быў ажыццёўлены пераход да якасна больш высокага ўзроўню абгульнення вытворчасці ў маштабах краіны. Цэнтралізацыя ўсіх багаццяў рэспублік у рамках адзінай саюзнай дзяржавы стварыла трывалую эканамічную базу для раўнапраўнага, узаемавыгаднага супрацоўніцтва народаў, забеспячэння фактычнай роўнасці нацый, умацавання адзінства іх інтэрэсаў.

Узнікла і паспяхова функцыянуе цэласная сацыялістычная эканоміка, якая з'яўляецца сацыяльна-эканамічным арганізмам з адзіным працэсам расшыранага сацыялістычнага ўзнаўлення. Планамерная кааперацыя працы ў маштабах велізарнай краіны з'явілася гістарычным крокам на шляху інтэрнацыяналізацыі эканамічнага жыцця ўсіх нацый і народнасцей Саюза ССР, іх росквіту і збліжэння.

Бліскачча вырашана пастаўленая і абгрунтаваная У. І. Леныным задача — ператварыць увесь дзяржаўны эканамічны механізм «...у адзіную буйную машыну, у гаспадарчы арганізм, які працаваў бы так, каб сотні мільёнаў людзей кіраваліся адным планам...».

Як і прадбачыў У. І. Ленын, аб'яднанне ўсіх рэсурсаў і магчымасцей брацкіх народаў, іх волі, працы і таленту, вопыту і ведаў з'явілася не простым складаннем, а сапраўдным памнажэннем нашых сіл. Яно дало магчымасць у кароткія гістарычныя тэрміны зрабіць імклівы ўзлёт да небывалай эканамічнай і абароннай магутнасці, стварыць надзейны плацдарм для паскоранага руху да вышэйшага сацыялізму і камунізму.

Цяпер наша Радзіма мае магутную матэрыяльна-тэхнічную базу, высокаразвітыя прадукцыйныя сілы, сучасны парк машын і абсталявання. Аб'ём асноўных вытворчых фондаў

народнай гаспадаркі ў параўнанні з дарэвалюцыйным перыядам павялічыўся ў 21 раз, нацыянальны даход — у 49, а валавы грамадскі прадукт — у 44 разы. Тэхнічны ўзровень савецкай эканомікі цяпер пераўзыходзіць дасягненні сусветнай капіталістычнай гаспадаркі, а ў многіх галінах — і найбольш развітых капіталістычных краін. Прадукцыйнасць працы за гады Савецкай улады вырасла ў прамысловасці ў 20 разоў.

Ажыццяўляецца тэхнічнае пераўзбраенне сельскай гаспадаркі, праца селяніна па свайму характару становіцца ўсё больш індустрыяльнай і высокапрадукцыйнай. Асноўныя сельскагаспадарчыя вытворчыя фонды калгасаў і дзяржгасаў у параўнанні з 1928 годам узраслі больш чым у 80 разоў.

Развіццё ўсіх галін народнай гаспадаркі апрачае на магутны патэнцыял перадавой савецкай навукі, сусветна вядомыя дасягненні якой памнажаюць магутнасць і славу нашай дзяржавы.

Уся велізарная магутнасць эканомікі развітага сацыялізму пастаўлена на службу грамадству, нацэлена на паліпашэнне жыцця народа, на стварэнне самых спрыяльных умоў для ўсебаковага развіцця здольнасцей і творчай актыўнасці савецкіх людзей. Ніводны лад не зрабіў і не мог зрабіць так многа для чалавека і ў імя чалавека, як сацыялістычнае грамадства. Упершыню ў гісторыі грамадская вытворчасць падпарадкавана не атрымання прыбытку для паразітычных класаў, а найбольш поўнаму задавальненню патрэбнасцей саміх працоўных. Упершыню ў гісторыі праца стала асновай і галоўным крытэрыем сацыяльнага прэстыжу і становішча чалавека ў грамадстве.

Няўхільна расце аплата працы, павялічваецца грамадскія фонды спажывання. У краіне вядзецца каласальнае жыллёвае будаўніцтва. За гады Савецкай улады пабудавана жылых дамоў агульнай (карыснай) плошчай каля 2,7 мільярда квадратных метраў. Толькі ў нашай рэспубліцы за адзін 1971 год было ўведзена ў строй 85,9 тысячы кватэр, або амаль у два разы больш, чым у 1950 годзе.

На аснове агульнасавецкіх заваёў і дасягненняў, у выніку сукупных, узгодненых намаганняў працоўных, дружбы і супрацоўніцтва сацыялістычных нацый забяспечаны небывала шпаркі прагрэс эканомікі і культуры ўсіх рэспублік.

Вялікія вынікі і цудоўную сілу сацыялістычнага інтэрнацыяналізму ў поўнай меры адчувае і наша Савецкая Беларусь, якая дынамічна развіваецца ў брацкай сям'і народаў Саюза Саветаў.

Аб'ём прамысловай вытворчасці ў рэспубліцы ў 1972 годзе ў параўнанні з дарэвалюцыйным узроўнем узрос у 124 разы, а ў адносіннах да даваеннага, 1940 года, — у 15 разоў. І гэта нягледзячы на велізарныя страты і разбурэнні, якія Беларусь, як і іншыя раёны краіны, панесла ў гады грамадзянскай вайны і замежнай ваеннай інтэрвенцыі, у змрочную пару нямецка-фашысцкай акупацыі.

Сучаснае індустрыяльнае аблічча рэспублікі ва ўсё большай меры вызначаюць аўтамабільная і трактарная, нафтаздабываючая і нафтаперапрацоўчая прамысловасць, станкабудаванне, вытворчасць электроннай тэхнікі і дакладных прыбораў, мінеральных угнаенняў і сінтэтычных валокнаў, гэта значыць тыя галіны, ад якіх у многім залежаць тэмпы навукова-тэхнічнага прагрэсу і магчымасці эфектыўнага выкарыстання ў народнай гаспадарцы навіейшых дасягненняў навукі і тэхнікі.

Велізарная дапамога дзяржавы, невычарпальны энтузіязм і руплівасць працаўнікоў вёскі ў спалучэнні з усё больш растучай тэхнічнай узброенасцю сельскай гаспадаркі і шырокім укараненнем у вытворчасць рэкамендацый навукі і перадавога вопыту далі магчымасць за гады Савецкай улады ўзняць у рэспубліцы сярэдняю ўраджайнасць кожнага гектара пасаваў у тры разы. Мацнее індустрыяльная аснова грамадскай жывёлагадоўлі. Гэта вядучая галіна сельскай гаспадаркі нарошчвае вытворчасць прадукцыі на аснове паглыбленай спецыялізацыі, комплекснай механізацыі ферм, умацавання кармавой базы.

Усё, што створана ў рэспубліцы — сучасная індустрыя, развітая сельская гаспадарка, перадавая навука і культура, — вынік агульных намаганняў усіх без выключэння нацый і народнасцей Айчыны, жывое, нагляднае сведчанне плённасці іх супрацоўніцтва.

Магутная эканоміка развітага сацыялізму нязмерна павялічвае нашы магчымасці, робіць рэальнай практычную пастаноўку задач, аб якіх раней мы маглі толькі марыць. Яна дае магчымасць у поўным аб'ёме выкарыстоўваць незлічоны перавагі нашага сацыяльнага ладу для комплекснага вырашэння праблем камуністычнага будаўніцтва, няўхільнага ўмацавання эканамічнай і абароннай магутнасці краіны, больш глыбокага і ўсеабдымнага павароту да разнастайных пытанняў павышэння дабрабыту народа.

Ключ да найлепшага выкарыстання створаных працай савецкага народа грандыёзных магчымасцей — ва ўсямернай інтэнсіфікацыі грамадскай вытворчасці. Іменна ў гэтым сутнасць абгрунтавання XXIV з'ездам КПСС новага падыходу да пытанняў эканамічнага развіцця краіны. Партыя бачыць у інтэнсіфікацыі народнай гаспадаркі, павышэнні эфектыўнасці грамадскай вытворчасці важнейшы напрамак далейшага эканамічнага росту, забеспячэння яго высокіх тэмпаў, паліпашэння вырашэння задач камуністычнага будаўніцтва.

Перад намі — бязмежнае поле пошукаў і творчых смелых рашэнняў, вельмі напружанай і захэпляючай работы ў імя стварэння матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізму, ажыццяўлення праграмных мэт партыі для дабрабыту і шчасця людзей працы. Гэта напаяўнае новае зместам жыццё савецкіх людзей, нараджае творчае натхненне. Цяпер, як ніколі, важным і рашучым становіцца ўменне працаваць па-наватарску, арыентавацца на вырашэнне вялікіх перспектывных задач, працаваць у адпаведнасці з патрабаваннямі навукова-тэхнічнага развіцця.

Такі стыль і характар дзейнасці патрабуюць высокай і палітычнай сталасці, якая выражаецца не ў дэкларацыях і

слоўных запэўніваннях, а ў творчым, кампетэнтным падыходзе да даручанай справы з пазіцыі агульнадзяржаўных, агульнапартыйных інтэрэсаў. Такая арганізацыя работы немагчыма без высокіх прафесійных якасцей, дасканалыя веданні сваёй справы на ўзроўні дасягненняў сучаснай навукі. Вось чаму мы не можам задавальняцца ранейшым вопытам, старым багажом ведаў, метадамі і практыкай учарашняга дня. Вось чаму палітычным і грамадзянскім абавязкам кожнага кіраўніка і спецыяліста, кожнага работніка павінна быць ваўняная нецярпымасць да ўсялякай руды і коснасці, безыніцыятыўнасці і ляноты думкі. Мы закліканы дабівацца ад нашых кадраў работы па вышэйшаму класу, умення ва ўсім і заўсёды апрацаваць дасягненні навукі і тэхнікі, прывярнуць вопытам лепшых ўзроўняў працы і тым самым забяспечваць няўхільны рост эфектыўнасці вытворчасці. З такой жа высокай мерай трэба падыходзіць як да ацэнкі дзейнасці вытворчых калектываў, так і галін народнай гаспадаркі ў цэлым.

Інакш кажучы, у грамадстве сталага сацыялізму, у перыяд навукова-тэхнічнага рэвалюцыйнага бурнага развіцця, на першы план уладарна выступаюць не колькасныя, а якасныя крытэрыі гаспадарання. З гэтага вынікае, што і значнасць укладу рэспублікі ў вырашэнне агульнасаюзных задач вымяраецца таксама не толькі чыста колькаснымі аб'ёмамі вытворчасці, але перш за ўсё эфектыўнасцю нашай працы, максімальна поўным і ўсебаковым выкарыстаннем наяўных рэсурсаў і рэзерваў, ступенню развіцця сацыяльнай і вытворчай актыўнасці працоўных у барацьбе за далейшы прагрэс усяго савецкага грамадства.

Гэта добра разумеюць працоўныя Беларусі, думкі і справы якіх накіраваны на ажыццяўленне гістарычных рашэнняў XXIV з'езда КПСС, заданняў дзевятага пяцігадовага плана.

У выніку рэвалюцыйна-пераўтвараючай дзейнасці партыі і народа, на трывалым фундаменце створанай у рамках адзінай саюзнай дзяржавы магутнай эканамічнай сістэмы карэнным чынам змянілася сацыяльная структура нашага грамадства. Прынцыпова іншым стала само аблічча дружалюбных класаў, сацыяльных груп і нацый Краіны Саветаў. Глыбокі сэнс, інтэрнацыяналістыцкая сутнасць гэтых змяненняў заключаецца ў тым, што на сучасным этапе камуністычнага будаўніцтва наглядна і адчувальна выступаюць абрысы сацыяльна-аднароднай супольнасці людзей, адухоўленых высакароднымі камуністычнымі ідэаламі. Савецкае грамадства сёння — гэта першая ў свеце сацыялістычная калектывнасць працоўных усіх нацый і народнасцей, рэальнае ўвасабленне ленынскай ідэі аб «свабодным саюзе свабодных работнікаў».

Краіна Саветаў стала калыскай нацыі якасна новага тыпу — сацыялістычных нацый, якія не ведаюць сацыяльных і міжнацыянальных антаганізмаў, маюць адзіную палітычную і эканамічную аснову, агульны лад духоўнага жыцця. Наша грамадства ў цэлым і кожную яго нацыю і народнасць складаюць і прадстаўляюць гераічныя рабочыя класы, выдатнае каласнае сялянства, слаўная народная інтэлігенцыя.

Рабочы клас нашай краіны, у тым ліку і Савецкай Беларусі, з'яўляецца вядучай сілай грамадскага прагрэсу, інтэрнацыянальнага яднання працоўных.

У Краіне Саветаў амаль 60 працэнтаў усяго насельніцтва — рабочыя (уклікаючы непрацоўчыя члены іх сям'яў). Але справа не толькі ў бурным колькасным росце радоў рабочага класа ва ўсіх саюзных рэспубліках. У корані змяніла-

ЗАКАНЧЭННЕ ДАКЛАДА ТАВАРЫША П. МАШЭРАВА

ся само сацыяльнае аблічча, сфарміраваўся якасна новы тып рабочага чалавека. Нязмерна вырас яго агульнадукацыйны, прафесійны і культурны ўзровень. Сёння з кожных трох рабочых двое маюць вышэйшую і сярэднюю (поўную і няпоўную) адукацыю. Сотні тысяч рабочых нашай рэспублікі, дасканалы валодаючы прафесійным майстэрствам, упорна і настойліва працягаюць вучыцца, асвойваюць перадавыя дасягненні навукі і тэхнікі, далучаюцца да вышэйшых каштоўнасцей савецкай і сусветнай культуры. Гэта сапраўдны сімвал часу, які цалкам і поўнасьцю адпавядае патрабаванням навукова-тэхнічнага прагрэсу, калі ўсё большую ролю набываюць кваліфікацыя, эканамічная пісьменнасць і агульная культура. Само жыццё пераконавае ў тым, што цяпер найбольш прадукцыйнымі становяцца не мускульныя, а разумовыя намаганні, або, гаворачы словамі К. Маркса, «арчаўленая сіла ведаў».

Нядаўна ў Мінску пражодзіла нарада перадавікоў і наватараў вытворчасці. Сабралася працоўная гвардыя рабочага класа рэспублікі. З якім глыбокім веданнем справы і сапраўды творчым пранікненнем у самую сутнасць многіх важных пытанняў, з якой гарачай патрыятычнай зацікаўленасцю яны гаварылі аб шляхах і рэзервах інтэнсіфікацыі народнай гаспадаркі, аб найлепшым выкарыстанні дасягненняў навукова-тэхнічнай рэвалюцыі ў імя хутчэйшага завязвання новых рубяжоў у камуністычным будаўніцтве!

Такія людзі — наша гордасць, залаты фонд сацыялістычнага грамадства. Рады наватараў растуць з кожным годам.

Мы з задавальненнем адзначаем, што выдатныя традыцыі рабочага класа, яго маральна-палітычныя якасці, сацыялістычныя інтарэсы і камуністычныя ідэалы сталі здабыткам усіх сацыяльных груп нашага грамадства.

За гады сацыялістычнага будаўніцтва на базе грамадскай уласнасці, калектыўнай працы, заснаванай на дасягненнях навукі і тэхнікі, агульнага культурнага ўздыму, пераўтварэння глыбінных пластоў сельскага жыцця і быту, якасна іншымі сталі сацыяльнае аблічча, псіхалогія калгаснага сялянства. Працоўнікоў сельскай гаспадаркі Беларусі, як і ўсёй краіны, вызначаюць сёння сапраўды калектыўскай, дзяржаўнаму ўзровень мыслення, яснае разуменне непарыўнасці грамадскіх і асаблівых інтарэсаў, умёнае рупліва гаспадарыць на зямлі, выкарыстоўваючы ўсе перавагі індустрыяльнай працы, дасягненні сельскагаспадарчай навукі і перадавога вопыту.

У панажэнні матэрыяльных і духоўных багаццяў шматнацыянальнага сацыялістычнага грамадства вельмі дастойную ролю адыгрывае савецкая інтэлігенцыя. Яна склалася і аформілася ідэйна-палітычна як арганічная частка народа, плоць ад плоці рабочага класа і калгаснага сялянства. Сваё прызначэнне яна бачыць у самаадданым і сумленным служэнні шматнацыянальнай сацыялістычнай Айчыне, справе партыі, справе камунізму. У поўнай адпаведнасці з аб'ектыўнымі заканамернасцямі сацыяльна-эканамічнага і духоўнага прагрэсу растуць і будуць расці ўсе яе атрады, асабліва тыя групы, якія робяць непасрэдны ўплыў на дынаміку і вынікі навукі — тэхнічнай рэвалюцыі. Цяпер толькі ў нашай рэспубліцы на ўсіх участках гаспадарчага і культурнага будаўніцтва працуюць 620 тысяч спецыялістаў з вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыяй — у 7 разоў больш, чым у 1940 годзе. Гэта велізарная сіла.

Агульная палітычная, эканамічная і духоўная аснова шматнацыянальнага сацыялістычнага грамадства стала жыватворнай базай фарміравання і развіцця

грамадскіх прынцыпаў, рыс і традыцый, якія атрымалі канцэнтраванае выражэнне ў савецкім народзе — новай, небывалай раней гістарычнай, сацыяльнай і інтэрнацыянальнай супольнасці людзей. Савецкі народ паўстае перад светам перш за ўсё як непарушаемае сацыяльна-класовае адзінства працоўных. Гэта трывалы фундамент далейшай сацыяльнай кансалідацыі і інтэрнацыяналізацыі грамадскага жыцця, умацавання ленинскай дружбы народаў. Дзе б ні знаходзіўся прадстаўнік любой нацыі нашай краіны, ён паўнапраўны член дружнай сям'і будаўнікоў камунізму, ён усведамляе сябе перш за ўсё савецкім чалавекам, савецкім грамадзянінам, палыманым патрыятам вялікага Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік.

Усталяваўся адзіны для ўсіх народаў краіны працоўны сацыялістычны спосаб жыцця, які з'яўляецца ў яго найбольш істотных рысах і праяўленнях своеасаблівай вяршыняй у палітычным, духоўным і маральным прагрэсе чалавецтва. Склалася і паспяхова функцыяніруе такая сістэма жыцця-дзеянняў людзей, у якой уважліва і развіваюцца традыцыі сацыялістычнага працоўнага брацтва, калектыўнасці і інтэрнацыяналізму, штодзённых клопатаў грамадства аб чалавеку і высокай адказнасці чалавека перад грамадствам.

Сацыялістычны спосаб жыцця згуртоўвае і ўзвышае людзей працы, раскрывае на агульную карысць усё самае лепшае ў кожным народзе, кожнай нацыі, кожным працоўніку краіны. З нашага жыцця назаўсёды зніклі варожасць і антаганізмы, на чалавека не цісне страх перад заўтрашнім днём, бо работа, адукацыя, здароўе — усе самыя важныя бакі яго быцця ад нараджэння і да старасці ўжо пры цяперашнім узроўні сацыяльна-эканамічнага развіцця знаходзяцца пад надзейнай аховай Савецкай дзяржавы, цвёрда гарантаваны Канстытуцыяй Саюза ССР. Дзе б ні працаваў савецкі грамадзянін, да якой бы нацыянальнасці ні належаў, ён цвёрда ўпэўнены, што яго праца на карысць грамадства, яго здольнасці, яго энергія, веды і вопыт заўсёды знойдуць дастойнае прымяненне і прызнанне.

Асаблівай нашай гордасцю з'яўляецца новы, савецкі чалавек — барацьбіт і стваральнік, выхаваны ленинскай партыяй, усім укладам жыцця сацыялістычнага грамадства. Гэта галоўнае багацце Краіны Саветаў, яе сапраўды неадзінны капітал. У ёмістым і дакладным паняцці «савецкі характар» зліліся разам лепшыя якасці і ўласцівасці будаўнікоў і абаронцаў новага свету. Галоўную сутнасць жыццёвай лініі рабочых, сялян, інтэлігентаў, строй іх думак і пачуццяў, практычных рашэнняў і дзеянняў вызначаюць камуністычныя ідэалы, марксісцка-ленинскі светапогляд. Іменна гэта ляжыць у аснове духоўнага аблічча савецкага чалавека.

Сацыялізм вывёў на арбіту сучаснай цывілізацыі ўсе без выключэння народы нашай краіны, даў магутны імпульс узаемаўзбагачэнню і збліжэнню нацыянальных культур, якія базіруюцца на непарушнай аснове марксісцка-ленинскай ідэалогіі. Савецкая Беларусь, як і іншыя рэспублікі, у брацкім саюзе за небывала кароткі тэрмін узнялася на вяршыні сапраўднага росквіту культуры, усяго духоўнага жыцця. Зроблены захапляючы, сапраўды рэвалюцыйны паварот ад амаль пагадоўнай непісьменнасці да ўсеагульнай сярэдняй адукацыі і бурнага развіцця навукі, стварэння магутных навучальных і навукова-даследчых комплексаў; ад беднасці культурнага жыцця — да высокапрафесійных літаратуры і мастацтва; ад духоўнай скваннасці чалавека — да небывалага раскрыцця і росквіту народных талентаў і здольнасцей, усебаковага развіцця асобы.

Перамога сацыялізму шырока разгарнула гарызонты чалавечай свядомасці, узбагаціла жыццё працоўных вышэйшымі каштоўнасцямі, выдатнымі тварэннямі розуму, дасягненнямі айчыннай і сусветнай культуры. Склалася і плёна развіваецца ўнутрана цэласная, адзіная па сваёму сацыялістычнаму зместу і нацыянальна па форме культуры, якая з'яўляецца дыялектычна ўзаемадзейным і нацыянальна і інтэрнацыянальна.

Нельга не падкрэсліць асабліва, у вышэйшай ступені прагрэсіўную ролю ў росквіце і збліжэнні культур народаў СССР, паглыбленні інтэрнацыяналізацыі ўсяго ўкладу жыцця савецкага грамадства вялікай і магутнай рускай мовы — мовы брацтва, міжнацыянальных сувязей і супрацоўніцтва. Веданне яе, побач з роднай мовай, — адна з абавязковых умоў далейшай кансалідацыі шматнацыянальнага савецкага грамадства.

Наша партыя зыходзіць з таго, што развіццё і ўзаемаўзбагачэнне культур народаў СССР, панажэнне іх духоўнага багацця — працэс дынамічны і няспыны. На кожным новым этапе камуністычнага будаўніцтва ён нібы набывае якасна больш глыбокі змест і сацыяльна абумоўленую накіраванасць. У сучасных умовах нарошчвання духоўнага патэнцыялу нашага грамадства выступае не толькі як мэта, важная сама па сабе, але і як вельмі дзейсны фактар паскарэння камуністычнага будаўніцтва. Адавадую камунізму матэрыяльна-тэхнічную базу нельга стварыць без няўхільнага ўздыму навукі, культуры, адукацыі. З другога боку, узростаючы ўзровень матэрыяльнага багацця патрабуе пастаяннага ўдасканалення ўсёй духоўнай сферы грамадства і, у першую чаргу, ідэйна-маральнай сутнасці самога чалавека, чалавека, які ўмее ў вышэйшай ступені мэтазгодна распарадзіцца растучымі матэрыяльнымі каштоўнасцямі ў інтарэсах усіх і кожнага.

Паспяхова ствараць матэрыяльна-тэхнічную базу камунізму здольныя толькі людзі з высокай культурай, імкненні і запатрабаванні якіх цалкам адпавядаюць нормам нашага сацыялістычнага быцця. Інакш кажучы, гутарка ідзе аб усё больш інтэнсіўным і багатым напавуненні грамадскай свядомасці такімі ідэйнымі, маральнымі, мастацкімі каштоўнасцямі, якія б яшчэ з большай эфектыўнасцю ўзбагачалі агульную культуру, расшыралі эрудыцыю, развівалі творчыя, сапраўды камуністычныя адносіны да працы, словам, адухатаралі б усё жыццё і дзейнасць кожнага савецкага працоўніка.

Гэта поўнасьцю адпавядае мэтам стварэння матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізму, уладна дыктуецца патрэбнасцямі разгортвання сучаснай навукова-тэхнічнай рэвалюцыі і найбольш эфектыўнага выкарыстання яе дасягненняў. Унутраная сталасць, глыбокія веды і найвышэйшая палітычная свядомасць, арганізаванасць і дзелавітасць, сацыялістычная прадпрыемальнасць, у лепшым сэнсе гэтага слова, адказнасць і дысцыпліна — вось якасці работніка, які ў век сацыяльнага і навукова-тэхнічнага прагрэсу аб'ектыўна, самім жыццём выступае на першы план. Савецкая сацыялістычная рэчаіснасць нараджае штодзённа такіх работнікаў. Іх рады незлічоныя. Ім мы абавязаны сваімі дасягненнямі ў гаспадарчым і культурным будаўніцтве.

У той жа час Камуністычная партыя, рэалістычна ацэньваючы разнастайнасць жыццёвых сітуацый і з'яў, не закрывае вочы на тое, што пэўная частка грамадзян яшчэ не свабодна ад грузу старых традыцый і поглядаў, ад таго, што звычайна разглядаецца як перажыткі мінулага. У поўнай супярэчнасці з сацыялістычным спосабам жыцця знаходзіцца той, хто жыве не па нормах нашай маралі. Савецкім людзям глыбока чужыя культ індывідуалізму і

спажывальніцтва, па-мяшчанску рабскіх адносін да свету рэчаў, дробна-буржуазная цяга да хцівасці і назапашвання. Яўна не ў нагу з рытмам нашага жыцця, з патрабаваннямі сучаснасці ідуць і людзі, якія працуюць далёка не ў поўную сілу сваіх здольнасцей і наяўных магчымасцей, задавальняюцца дасягнутым і не імкнучыся пераадолець вузкія рамкі ўмення і практыкі ўчарашняга дня.

Вось чаму партыя бачыць у выхаванні ўсебакова адукаваных, духоўна багатых, маральна дасканалых людзей адну з ключавых праблем камуністычнага будаўніцтва, і вырашаць яе трэба не калі-небудзь у будучым, а сёння, выкарыстоўваючы ўсе формы і сродкі палітычнага, ідэалагічнага і культурнага ўплыву. Вырашаць настойлівай штодзёнай практычнай работай, усямерна ўдасканальваючы дзейнасць партыйных арганізацый у сферы камуністычнага выхавання працоўных, пазбаўляючыся фармалізму і шаблону ў такой важнай, шматграннай і складанай справе. Тут ёсць над чым у поўную сілу працаваць і дзяржаўным, і гаспадарскім органам, і ўсёй грамадскасцю. Вельмі высакародная і ўдзячная задача фарміравання чалавека творчай думкі і ініцыятыўнага дзеяння, барацьбіта і наватара патрабуе ўзгодненых намаганняў ідэалагічных устаноў і арганізацый, інфармацыі і прапаганды, школы і сям'і.

А якія сапраўды бязмежныя магчымасці адкрываюцца ў гэтым напрамку перад нашай мастацкай інтэлігенцыяй — пісьменнікамі, кампазітарамі, жывапісцамі, скульптарамі, дзеячамі тэатра і кіно, усімі работнікамі культуры! Сама савецкая рэчаіснасць, сацыялістычная формула «чалавек — грамадству, грамадства — чалавеку» нясуць у сабе вялікае мноства жыватворных тэм, раскрыць якія ва ўсёй іх паўнаце і разнастайнасці — настойлівае патрабаванне сучаснасці і ў той жа час ідэйна-маральны абавязак кожнага сапраўднага мастака-творца.

Работнікам ідэалагічнага фронту, у тым ліку і нашым майстрам культуры, нельга не ўлічваць, што па меры паступальнага руху савецкага грамадства становіцца больш рознабаковай, больш шырокай па сваёму дыяпазону якасная характарыстыка нашага духоўнага жыцця ў цэлым, асобы кожнага працоўніка ў асобку. Усім сваім зместам, усёй сваёй накіраванасцю ідэалагічна работа, навука і культура закліканы фарміраваць марксісцка-ленинскі светапогляд, павышаць агульную і прафесійную адукаванасць працоўных і ў той жа час пастаянна схіляць іх да інтэлектуальнага і маральнага самаўдасканалення.

З гэтага пункту гледжання прынцыпова важнае значэнне мае патрыятычнае і інтэрнацыянальнае выхаванне кожнага савецкага чалавека, асабліва моладзі, паглыбленне ва ўсіх працоўных высакароднага пачуцця дружбы і брацтва народаў нашай Радзімы, пачуцця сям'і адзінай. Гэтыя каштоўныя якасці жывуць з намі і ў нас, у нашых планах, справах і здзяйсненнях. Гэта паветра, якім мы дыхаем, — жыватворнае паветра нашай шматнацыянальнай сацыялістычнай Айчыны. Савецкія людзі шчаслівыя, што маюць такое каштоўнае багацце. Яно акрыляе і надае новыя сілы, узнімае іх на гераічныя, высокамаральныя дзеянні.

Жыватворны савецкі патрыятызм, вернасць прынцыпам інтэрнацыянальнага брацтва — выпрабаваная і надзейная зброя ў барацьбе супраць нацыяналістычных перажыткаў, супраць самых гніючых і вытанчаных спроб буржуазных ідэолагаў і ўсякага роду адшчапенцаў — антысавецкай убіццельнай і сацыялістычнай міжнацыянальнай адносіны, пасяець ядавітае насенне варожасці і недавер'я паміж народамі.

Сапраўды легендарная здзяйсненні працоўных нашай Радзімы, Вялікія і ўражлівыя заваёвы савецкага дзяржаўнага і грамадскага ладу, непарушнай дружбы народаў.

На нязведаных шляхах стварэння сацыялістычнага грамадства, у бітвах і навалінах рэвалюцыйнай эпохі нас нязменна вяло наперад, памнажала сілы і энергію марксісцка-ленинскае вучэнне, натхнялі мудрасць і воля партыі камуністаў. Камуністычная партыя, якая вырасла з рабочага класа, увасобіла ў сабе ўсе яго лепшыя якасці і рысы — невычарпальную рэвалюцыйную энергію, светлы розум, вялікую прагу сацыяльнай справядлівасці. Выхаваная геніем Леніна, яна ў вельмі вострых класавых бітвах, у гераічных буднях будаўніцтва новага свету дасканалы авалодала марксісцкай навукай перамагаць.

Усёй сваёй дзейнасцю партыя пераканаўча паказала, што яе вышэйшай мэтай з'яўляюцца дабрабыт і шчасце народа. У імя гэтага вялі камуністы працоўных на штурм Зімягя, на будоўлі пяцігодка. «Камуністы, наперад!» — гучала на вогненых рубяжах Вялікай Айчыннай, калі ў жорсткай сутычцы з германскім фашызмам сыны і дачкі савецкіх народаў, не шкадуючы жыцця і крыві сваёй, адстаялі заваёвы сацыялізму. Самыя надзейныя, самыя кроўныя інтарэсы савецкага народа і сёння складаюць сутнасць, змест генеральнай лініі нашай партыі — яе ленинскага курсу на пабудову камунізму.

Гэта з новай сілай, ярка і пераканаўча прадэманстравалі XXIV з'езд КПСС. Ён узброіў партыю, усіх працоўных баявой праграмай дзеянняў, творча распрацаваў наспеўшыя праблемы ўнутранай і знешняй палітыкі, эканамічнага і сацыяльнага развіцця нашага грамадства на сучасным этапе, праблемы пабудовы матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізму, удасканалення грамадскіх адносін, фарміравання новага чалавека.

Ідэі і вывады з'езда сталі кіраўніцтвам да дзеяння рабочага класа, калгаснага сялянства, народнай інтэлігенцыі, працоўных усіх нацыянальнасцей СССР, вызначылі высокі дынамізм жыцця савецкага народа, галоўны змест яго цяперашніх клопатаў і імкненняў.

Час, які прайшоў пасля XXIV з'езда, паказаў, што выпрацаваны партыяй курс паслядоўна і мэтанакіравана ажыццяўляецца. Гэта натхняючы вынік творчай дзейнасці КПСС, аб'яднанай працы ўсіх савецкіх народаў.

Камуністы, усе працоўныя Савецкай Беларусі гордыя ўсведамленнем таго, што ў паспяхова ажыццяўленні велічных планаў камуністычнага будаўніцтва ёсць доля і іх вялікай, натхнёнай працы. І з гэтай трыбуны мы ўрачыста заяўляем сёння, што ажыццяўленне генеральнай лініі партыі было, ёсць і заўсёды будзе вышэйшай, кроўнай справай камуністаў, рабочага класа, калгаснага сялянства, інтэлігенцыі, усіх працоўных нашай рэспублікі.

Сёння для нас няма больш высокага абавязку, чым далейшая канцэнтрацыя намаганняў на выкананні задач, пастаўленых XXIV з'ездам КПСС. Няма большага абавязку перад партыяй, перад маці-Радзімай, перад усімі народамі краіны, чым дабівацца новых поспехаў у ажыццяўленні рашэнняў з'езда, планаў дзевятай пяцігодкі, памнажаць уклад рэспублікі ў скарбніцу матэрыяльных і духоўных багаццяў сацыялістычнай Айчыны. Кампартыя, працоўныя Беларусі робяць усё неабходнае, каб гэты ўклад у поўнай меры адпавядаў і нашым узрослым магчымасцям, і патрэбнасцям шматнацыянальнага Саюза Саветаў, які няўхільна развіваецца.

Голас Радзімы
№ 1 (1263)

МИРНОЕ СОСУЩЕСТВООВАНИЕ: ПЕРВАЯ БОЛЬШАЯ ПОБЕДА

ВЫХОД НА МИРОВУЮ АРЕНУ

«НЬЮ-ЙОРК ТАЙМС»

17 августа 1924 года.

В Москве идет подготовка к празднованию 7-й годовщины большевистского восстания, в результате которого 7 ноября 1917 года было свергнуто временное правительство Керенского и провозглашено коммунистическое правление. (Так именovala буржуазная печать Советскую власть.—Ред.) На этом празднике коммунистические ораторы и деятели смогут с достаточным основанием представить внушительный перечень блестящих побед и достижений Советского Союза в области международных отношений и дипломатии.

После семи бурных и трагических лет ликвидирован разрыв между «пролетарской» республикой Востока и «капиталистическими» правительствами Запада.

Почти сразу же после смерти Ленина в январе Великобритания признала Советское правительство. Через несколько недель за ней последовала Италия. Ряд малых стран Европы, в частности Норвегия, Швеция, Дания, Греция, Австрия, в последующие месяцы признали Москву де-юре. На Востоке этому примеру последовал Китай, подписав с Россией 31 мая договор о немедленном и полном восстановлении отношений. Договор аналогичного характера подписан недавно между Советским правительством и Мексикой.

С момента своего прихода к власти большевики считали одной из важных задач своей политики обеспечить дипломатическое признание Советского Союза. В. И. Ленин лично руководил переговорами, которые велись в этой области, направляя их, разрабатывая тактику. Эту работу продолжили после его смерти его преемники. Договоры и соглашения, на основе которых Советская республика устанавливает отношения с западным миром, не явились неожиданностью. Россия ожидала этих событий и готовилась к ним.

ОКНА ШВЕЦИИ СМОТРЯТ НА ВОСТОК

«ФОЛЬКЕТС ДАГБЛАД»,
СТОКГОЛЬМ

28 февраля 1924 года.

Политика империалистической царской России, которая в годы предшествовавшие началу мировой войны, стремилась заполучить незамерзающую гавань на Атлантике, представляла для нашего Севера несомненную угрозу. После превращения Финляндии в самостоятельное государство и образования Советской России это положение изменилось. Советская Россия не представляет для нас никакой угрозы. Но каково современное положение в Европе?

Еще никогда прежде европейский континент так остро не ощущал недостаток стабильности, которая является главной гарантией мира. Шаг за шагом наш континент погружается в мрак нового средневековья. В то же время растет мощь новой России.

Европа должна принимать Россию всерьез: ее не удастся сбросить со счетов ни при каких условиях. Попытки навязать России ту форму государственного правления, которую она не желала иметь, потерпели полнейший провал, и планы новой иностранной интервенции никогда не достигнут успеха. Руководители России сидят в седле прочнее, чем когда-либо. Будущее России строится на той основе, которая была заложена в битвах последних лет. По пути нового развития Россия победоносно движется к новой мощи и величю. Сохранение мира и установление дружественных отношений во всех областях отвечают жизненным интересам как шведов, так и русских. Окна Швеции выходят на Восток.

На Востоке простираются необозри-

С первых же дней после победы Великой Октябрьской социалистической революции Советское правительство, возглавляемое В. И. Лениным, провозгласило курс на установление взаимовыгодных мирных отношений со всеми народами, всеми странами на основе мирного сосуществования государств с различным общественным строем. Капиталистические государства, однако, долгое время нашу страну не признавали, они хотели ее задушить в тисках интервенции, голода, блокады. Но Страна Советов одержала победу. В 1924 году СССР прорвал «дипломатическую блокаду» и был признан важнейшими буржуазными государствами. О выходе нашей страны из международной изоляции и о первой большой победе политики мирного сосуществования рассказывается в выдержках из зарубежной прессы за 1924 год, которые мы предлагаем вниманию читателей. Прочтите, пожалуйста, поразмыслите и сопоставьте положение нашей страны в то время и теперь, в юбилейный для Советского Союза год.

мые пространства, где шведы могут продемонстрировать свою мирную предприимчивость. Чрезвычайно важно не только для Швеции, но и для России, чтобы новый торговый договор был гарантирован и внушал доверие обеим сторонам. Детали этого договора могут обсуждаться на последующих переговорах, и нам ни в коем случае не следует медлить с признанием России.

САМЫЙ ГЛАВНЫЙ ПРАЗДНИК

С октября 1917 года буржуазные пропагандисты наперебой предсказывали хозяйственный крах Советской России. Но уже к седьмой своей годовщине рабоче-крестьянское государство пришло настолько экономически окрепшим, что среди западных держав началась конкуренция за наиболее выгодные позиции в торговле с СССР.

«УОРЛД», НЬЮ-ЙОРК

9 ноября 1924 года.

Завершается седьмой год большевизма в России. Седьмое ноября — День пролетарской революции — по всей Советской стране праздновался так же широко, как в США празднуют День независимости 4 июля или во Франции — День взятия Бастилии 14 июля. Седьмой день ноября — самый главный праздник в советском календаре.

С какими же итогами в сфере экономики, политики и внешних отношений советский режим отметил 7-ю годовщину своего существования? Как бы предчувствуя, что в эту годовщину мир будет с большим вниманием, чем когда-либо раньше, следить за развитием их государства, большевистские руководители за последние несколько недель обнародовали итоги экономических успехов России за прошедший год. В публичных выступлениях, в официальных заявлениях и статьях в советской прессе советские лидеры дали отчет о результатах, достигнутых в различных областях своего правления за 1924 год, объявили программу на будущее.

По оценке советских официальных кругов, 1924 год стал годом небывалого успеха в сфере международных отношений. Следующий, 1925 год будет годом, когда Россия посвятит особое внимание деятельности на внутреннем экономическом фронте.

Мировые рынки открылись перед Россией, и ее задача — выйти из этих рынков с хорошим запасом товаров. Надо работать, работать и работать.

Менее года назад Россия находилась почти в полной изоляции от остальных стран мира. За это время Советское правительство подписало уже 12 договоров с государствами не только Европы, но и Азии и Северной Америки.

Соединенные Штаты Америки не пошли на признание России. Но, поскольку американское правительство не запретило индивидуальную торговлю с Россией, между нашими странами существуют экономические отношения. За последний год Россия имела с Америкой значительные торговые обмены. За 1924 год Россия импортировала из США товаров на сумму 50 миллионов долла-

ров, что равняется довоенным русским закупкам, хотя цена доллара была тогда несколько выше и 50 миллионов долларов до войны сейчас оцениваются приблизительно в 70 миллионов.

В течение 1924 года, как здесь отмечают, Советское правительство добились значительных успехов в сфере внутренней экономики.

Хотя денежное обращение в России, как сельское хозяйство и промышленность, еще не достигло довоенного уровня, налицо несомненный прогресс.

Марсель КАШЕН

НА ОСНОВЕ УВАЖЕНИЯ, НЕЗАВИСИМОСТИ И СУВЕРЕНИТЕТА

«ЮМАНИТЕ», ПАРИЖ

29 октября 1924 года.

В час, когда я пишу эти строки, 21 страна уже признала Союз Советских Социалистических Республик, и сегодня Франция присоединяется к ним. Этим запоздалым актом наша буржуазия отрывается от позиции, которую она занимала до сих пор, отвергает свое позорное прошлое, начавшееся в 1918 году. Но она не сможет вычеркнуть из истории скандальный период агрессии, совершенной против народа, сбросившего оковы рабства.

В момент, когда совершается этот искупительный жест, наши мысли возвращаются к мрачным дням 1919 года. Тогда правительство Клемансо—Пуанкаре отдало приказ армии в Салониках и французскому военному флоту атаковать и оккупировать рабочую республику. Еще раньше все союзнические державы без исключения развязали, оплатили и разожгли внутри России гражданскую войну против большевиков. В 1918 году японцы и американцы высадились во Владивостоке, англичане и французы заняли Мурманск. Французские генералы и посланники содержали на жалованье эсеров и меньшевиков, которые в купе с чешскими военнопленными совершили контрреволюционные перевороты на Волге и в Сибири.

В то время нас, тех, кто протестовал против интервенции, было немного. Только передовые рабочие слушали наш голос. Для всего остального населения безжалостная цензура искажала и извращала все новости с Востока, если не замалчивала их совсем. Россия была окружена, полностью блокирована, ее расстреливали, морили голодом, жаждавшая распятия мировая буржуазия ежедневно натравливала на нее свою прессу бесчестия и мерзкой клеветы. Затем уже рядом с нами в 1920 году была развязана последняя крайняя авантюра белой Польши и одновременно Врангеля, которых поощряла и финансировала Франция Мильерана.

Вот так в течение четырех лет последовательно совершались жестокие нападения на первую победоносную социалистическую революцию. Она выстояла против всех врагов. Ее не смогли поставить на колени. Вчера еще наши правители бряцали оружием и пытались расстрелять ее. Сегодня их заставили признать, что любое насилие

бессмысленно, что необходимо смириться с неизбежным. Отмечая это унижение нашей буржуазии, мы приветствуем ее поражение как начало нового этапа для пролетариата, как явную победу сопротивления капитализму.

Рамзей МАКДОНАЛЬД

НОВАЯ ГЛАВА

Лозунг признания СССР был настолько популярен в английском народе, а экономические связи между Россией и Англией настолько необходимы британским промышленникам, что лейбористское правительство во главе с Макдональдом оказалось вынужденным признать Советский Союз. Ниже публикуется та часть речи английского премьера в парламенте, которая затрагивает вопрос признания Советской России.

«ТАЙМС», ЛОНДОН

13 февраля 1924 года.

Я хочу довести до вашего сведения, что с полного одобрения правительства и не допуская ни малейшего промедления, осуществляю признание России. При этом я руководствуюсь намерением решить все нерешенные проблемы в наших отношениях с Россией. Это — очень большое дело (возгласы одобрения), это дело, за которое, безусловно, кто-нибудь должен был взяться рано или поздно, и я решил за него взяться и взяться энергично. Я принял такое решение, будучи убежден, что любой английский министр иностранных дел, проживи он мафусаилов век, не завершил бы переговоров по этим вопросам (долги, договоры сомнительной силы, разногласия, чреватые войной), если бы он взялся обсуждать их с представителем России, который не был бы даже поверенным в делах. Признание России — неременное предварительное условие для начала подобных переговоров.

Я обратил внимание, что некоторые газеты написали, будто советские полномочные лица ответили на наше заявление о признании лишь после недельного размышления. Это неправда. Мне было известно, что в Москве заседает съезд Советов, на который прибыло около 2 тысяч представителей со всех концов социалистической республики. Я решил адресовать сообщение о признании Англией Советского правительства этому высшему законодательному органу России. Сообщение было послано, и через час после его получения английскому министерству иностранных дел направили ответ, весьма сердечный по характеру. (Возгласы одобрения с министерской скамьи). Действительно, письмо от господина Чичерина я получил лишь несколько дней спустя. Объяснение здесь простое: если съезд Советов ответил нам телеграммой, господин Чичерин направил свое последнее обычное письмо. Таким образом, не было потеряно ни дня, наше последнее приняло чрезвычайно сердечно, и в результате вопрос переносится в плоскость практических решений. (Возгласы одобрения с министерской скамьи).

Я предлагаю направить в Москву декларацию с перечислением всех существующих между нами разногласий, во всяком случае, известных министерству иностранных дел Англии.

Один из самых важных вопросов — пропаганда, которая ведется против нас, и на его обсуждении я, безусловно, буду настаивать. В то же время давайте будем справедливы. Предположим, мы были бы на их месте, а они — на нашем. Предположим, что они вели против нас войну, они давали деньги, чтобы организовать у нас революцию. Как поступили бы вы в таком случае? Короче говоря, чем скорее мы решим все эти вопросы, тем лучше. Я предлагаю как можно скорее закрыть нынешнюю главу в наших отношениях с Россией и открыть новую, которая, я надеюсь, будет содержать более приятные эпизоды.

«СССР — НАША РАДЗИМА»

У Дзяржаўным мастацкім музеі БССР экспануецца вялікая выстаўка твораў жывапісу, графікі, скульптуры і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва «СССР — наша Радзіма». Беларускія мастакі, удзельнікі выстаўкі, прадставілі на юбілейны вернісаж свае лепшыя творы.

Экспазіцыя раскрывае шырокую панараму рэвалюцыйных падзей 1917 года. На карціне «Раніца новай Расіі» адзін са старэйшых майстроў беларускага жывапісу К. Касмачоў адлюстравіў вобраз Уладзіміра Ільіча Леніна. Побач — папленнікі на рэвалюцыйнай справе. Яны даюць клятву вернасці ідэалам рэвалюцыі.

Вялікую цікавасць у наведвальнікаў выклікае работа У. Стэльмашонка «Чарвякоў у Леніна. Студзень, 1923 год». Адзін з першых кіраўнікоў Беларускай рэспублікі наведваў хворага Ільіча. На палатне мы бачым Леніна, калі ён адчувае сябе крыху лепш і з дабрадушнай усмешкай прымае госця. Урачы забаранілі правядуць займацца дзяржаўнымі справамі, але ён ні минуты не можа пражыць без клопатаў, думак аб народзе.

У экспазіцыі адлюстравана тэма калектывізацыі. Ажыццяўленне ленинскага плана калектывізацыі вядзення сельскай гаспадаркі было адной з найбольш цяжкіх задач, што стаялі перад партыяй і народам. Да гэтай тэмы не аднойчы звяртаўся мастак П. Крахалёў. На выстаўцы прадстаўлена яго работа «Да новага жыцця».

Па-ранейшаму беларускіх жывапісцаў хвалюе тэма Вялікай Айчыннай вайны. Мне хочацца спыніцца на карціне М. Клімава «Гаворыць Маск-

ва». Яе героі — беларускія партызаны. Яны сабраліся ў зямлянцы, каб паслухаць па радыё весткі з Вялікай зямлі. Прагна лавяць лясныя салдаты кожнае слова дыктара. Мастаку ўдалося перадаць атмасферу адзінства і згуртаванасці народных месціцаў, псіхалагічны стан сваіх герояў.

На выстаўцы шмат палотнаў, якія расказваюць пра сённяшнюю Беларусь, пра людзей стваральнай працы, пра іх поспехі ў будаўніцтве камуністычнага грамадства. Спыняе ўвагу палатно К. Шастроўскага «Выпрабавальнікі», прысвечанае беларускім трактарабудаўнікам. Толькі што сыйшоўшы з галоўнага канвеера завода новенькія машыны праходзяць выпрабаванне. Іх чакае дарога ў розныя куткі нашай краіны і нават далёка за яе межы. Ці не таму на тварах рабочых гонар і пачуццё ўласнай годнасці?

А колькі ўрачыстасці ў карціне М. Чэпіка «Свята ўраджаю!» Няма для хлебарабаў больш шчаслівай часіны, чым тая, калі змаўкаюць у полі маторы камбайнаў. Цесным колам стаяць людзі, у цэнтры — жанчына з боханам хлеба новага ўраджаю, малады хлопец узяў над галавой гоўсты сноп. Урачыстасць моманту мастак перадае агульным настроем людзей.

Выстаўка «СССР — наша Радзіма» апраўдвае сваю назву. У экспазіцыі шмат партрэтаў нашых сучаснікаў, пейзажы розных куткоў вялікай Савецкай краіны, а галоўнае — прама або ўскосна адлюстраваны асноўныя этапы развіцця Беларусі ў братнім саюзе рэспублік.

М. РУТКОЎСКИ.

Работы беларускіх мастакоў, якія экспанаваліся на выстаўцы: У. СТЭЛЬМАШОНАК «Чарвякоў у Леніна. Студзень, 1923 год»; А. МАЛІШЭЎСКИ. «Анкілагі»; Р. КУДРЭВІЧ. «Поўдзень».

Анатолий АСТРЭЙКА

МАЯ БЕЛАРУСЬ

Ёсць на свеце шмат краін чароўных,
Ёсць у небе шмат нягасных зор.
Ты ж сястра сярод рэспублік роўных,
Пра цябе шуміць вясцы бор,
Пра цябе спявае песні Нёман,
Падпяваюць тысячы азёр,
І не моўкі партызанскі гоман
Пра сястру з пятнаццаці сяцёр.
Недарэмна сёстры ўсёй Расіі
Зачынаюць дружны карагод,
Прад варожай фашыстоўскай сілай
Стаў сцяною твой народ.

Нарадзіў на свет цябе Кастрычнік,
Беларусь цяпер, як весні гай.
Ільняным, жытнёвым і фабрычным
Стаў наш Беларускі край.
Мы з руін свае палацы ўзнеслі
Вышэй бору, аж да ззяння зор.
Беларусь, як казка і як песня,
Між пятнаццаці сяцёр.
У сусор'і весні і прыгожым
Ты ж у поўным росквіце цяпер,
Беларусь, сваю ты славу множыш
Пад сцягамі СССР.

ЧАЦВЕРТЫ Усесаюзны конкурс піяністаў, што адбыўся ў перад-юбілейныя дні ў Мінску, сабраў здольную моладзь з ўсёй краіны: выхаванцаў буйнейшых фартэп'янных школ, вучняў аўтарытэтных педагогаў з кансерваторыі Ленінграда, Масквы, Украіны, Прыбалтыкі і поўдня Савецкага Саюза. Каля сарака ўдзельнікаў з семнаццаці гарадоў імкнуліся дайсці да трэцяга тура, каб атрымаць шэсць узнагарод з рук старшын журы, прафесара Юргіса Карнавічуса, рэктара Літоўскай кансерваторыі.

Пераможцам конкурсу стаў 19-гадовы студэнт Маскоўскай кансерваторыі Станіслаў Ігалінскі.

Умовы конкурсу прадугледжвалі ўсяго тры прэміі. Аднак другой з іх журы аднадушна вырашыла ўдасціць

ПЕРАМОЖЦЫ НАЗВАНЫ

адразу двух піяністаў — студэнтаў Маскоўскай кансерваторыі Нунэ Айрапейян і Барыса Блоха. Уладальнік трэцяй прэміі — студэнт Ленінградскай кансерваторыі Міхаіл Ваўчок.

Ад Беларусі ўдзельнічалі ў конкурсе двое піяністаў з Мінска — выкладчыца Лідзія Дворжак і студэнт кансерваторыі Ігар Палівода, які стаў дыпламантам конкурсу. Другі ганаровы дыплом атрымаў вучань выпускнога класа сярэдняй спецыяльнай музычнай школы пры Мас-

коўскай кансерваторыі Андрэй Гаўрылаў.

«Усесаюзны конкурс піяністаў у Мінску, — сказаў рэктар Беларускай кансерваторыі кампазітар Уладзімір Алоўнікаў, — значная падзея ў музычным жыцці рэспублікі. А да таго ж яшчэ наш студэнт — дыпламант! Дагэтуль вышэй першага тура мы ніколі не ўзнімаліся. Так што конкурсам мы надзвычай задаволены».

Наогул, беларуская фартэп'янная школа ў апошні час радуе сваімі поспехамі. Да-статкова ўспомніць, што зусім нядаўна на Міжнародным конкурсе ў Празе вучань 11-га класа Цэнтральнай музычнай школы Мінска Ігар Алоўнікаў атрымаў другую прэмію, а вучань 10-га класа Аляксандр Кузьмін быў адзначан дыпламам.

«ЛЮБЛЮ НАШ КРАЙ»

Юбілейная грамплацінка з запісамі беларускай музыкі «Спявае Беларусь» выпушчана ўсесаюзнай фірмай «Мелодія» да 50-годдзя ўтварэння СССР у серыі грамплацінак «Мастацтва народаў СССР».

Тут запісаны беларускія народныя песні «Люблю наш

край», «Зорка Венера», «Рэчанька», «Ой, рана на Івана» і іншыя, а таксама творы вядомых беларускіх кампазітараў У. Алоўнікава, І. Лучанка, Ю. Семянкі, М. Шуміліна, І. Кузняцова.

Выканаўцы — харавая капэла і народны хор БССР, хор Беларускага радыё, ансамбль

«Песняры», салісты — В. Вульчыч, А. Сухіч, М. Адамейка і Г. Аўдзееўка і іншыя.

Грамплацінка выйшла вялікім тыражом, у маляўніча аформленых канвертах з беларускім арнаментам. Тлумачальны тэкст на беларускай і рускай мовах.

ВЯЛІКАМУ СВАТУ ПРЫСВЯЧАЕЦЦА

Вялікаму свату нашай краіны — 50-годдзю з дня ўтварэння СССР — быў прысвечаны рэспубліканскі агляд драматургіі і тэатральнага мастацтва. Ён адкрыўся ў памяшканні тэатра імя Янкі Купалы спектаклем купалаўцаў «У ноч зацьмення месяца», пастаўленым па п'есе башкірскага драматурга Мустафа Кэрыма галоўным рэжысёрам тэатра Ц. Кандрашовым. У час летніх гасцёрляў тэатра імя Купалы ў Маскве гэта работа атрымала прызнанне сталічных глядачоў і добрыя водгукі тэатральнай крытыкі.

Спектаклем «Не хвалюйся, мама!» быў прадстаўлены на аглядзе Гомельскі абласны драматычны тэатр. Галоўны герой п'есы грузінскага драматурга Надара Думбадзе вясёлы хлопец Тэймураз Джакелі захоплівае глядачоў чысцінёй свайго сэрца, гатоўнасцю ў кожную хвіліну самаахвярна бараніць тое, што ён лічыць святым — бацькоўскую спадчыну вялікіх ідэй рэвалюцыйнай барацьбы.

Нас вельмі падкупілі паэтычны лад п'есы, мяккі лірызм, дасціпнасць і прыгажосць — якасці, якія наогул уласцівы драматургіі Думбадзе, — сказаў рэжысёр спектакля, народны артыст БССР І. Папоў. — Таму ўсе ўдзельнікі працавалі над п'есай з задавальненнем.

Жыве на зямлі старая адзінокая жанчына. Суседцы яна дапаможа знайсці сілы ў бясконцым чаканні прапаўшага ў час вайны без весткі мужа, швагерцы — пазбавіцца цяжкай хваробы, маладому скрыпачу — паверыць у сябе, у свой талент. І дапамога яе не ведае карыстальніцтва, як не ведае яго зямля, на якой яна жыве, і буслы, што пралятаюць над роднай вёскай. Птушкі яе маладосці... Спектакль «Птушкі нашай маладосці» па творы малдаўскага пісьменніка Іона Друцэ паказаў на рэспубліканскім аглядзе Бабруйскай тэатр драмы і камедыі.

Імя кіргізкага пісьменніка Чынгіза Айтматава называецца ў шэрагу самых папулярных савецкіх аўтараў. «Таполька мая...» — інсцэніроўка апавесці пісьменніка, якую прывезлі ў Мінск магіляўчане. Складаны шлях станаўлення чалавечага характару, пошукі асабістага шчасця і шчасця агульнага — вось тыя праблемы, якія зацікавілі калектыву Магілёўскага драматычнага тэатра і рэжысёра У. Караткевіча.

Пачаў у час агляду сваю тэатральную біяграфію раман Івана Шамякіна «Снежныя зімы», пастаўлены ў тэатры імя Якуба Коласа лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі БССР С. Казіміроўскім. Коласаўцам удалося захаваць агульны дух рамана, абумоўлены моцнымі і бескампраміснымі характарамі яго галоўных герояў, і ў той жа час у развіцці гэтых характараў і асноўнага канфлікту драмы віццябляне зрабілі свае, новыя і нечаканыя для глядача адкрыцці.

На сцэне беларускіх тэатраў поруч з п'есамі сваіх, беларускіх пісьменнікаў ідуць п'есы рускіх, украінскіх, грузінскіх, малдаўскіх, кіргізскіх, башкірскіх драматургаў. Рэспубліканскі агляд драматургіі і тэатральнага мастацтва паказаў, як узбагачаюць рэпертуар тэатральнай Беларусі творы пісьменнікаў братніх рэспублік, прадэманстравалі высокую патрабавальнасць да сваёй работы лепшых тэатральных калектываў, парадаваў глядачоў цікавымі знаходкамі і адкрыццямі.

У. НЯКЛЯЕУ.

**САРДЭЧНАЕ НАВАГОДНЯЕ ВІНШАВАННЕ
З ПАЖАДАННЕМ ВЯЛІКАГА ШЧАСЦЯ І ЛЕПШАЙ ДОЛІ
ПАСЫЛАЮЦЬ СВАІМ СУАЙЧЫННІКАМ І ЧЫТАЧАМ**

**БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ
СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
І РЭДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ»**

Мінск святочны.
Фота М. ХАДАСЕВІЧА.

ПАДАЮЦЬ СНЯЖЫНКІ...

Сцяпан ГАУРУСЕУ

Як быццам сёння першы раз
цвіце.

**ГАЛІНКА
ЗВАРУХНЕЦЦА
І СПРАСОННЯ...**

Галінка зварухнецца і
спрасоння
У шыбу грукне.
Ціха дзынкне шкло.
Халодна яблыньцы маленькай
сёння —
За ноч ля плота гурбы намяло.
Садоўнік прынясе сюды салому
і дрэўца ўхутае.
Хай снег мяце! —
Яна стаіць, бялютка, ля дома,

**Пятрусь БРОУКА
ЗІМОВЫЯ МАЛЮНКІ**

1.
Неба.
Месяц.
Поўна зор —
Аж зямлі
Іскрыць
Убор.
Дрэва кожнае
Падрад —
Апранула
Маскхалат.
Ён і ў елкі

І ў сасны —
Як дзорныя яны.
Дзе ні глянць —
Галін штыкі,
Здаўна
Звычай іх такі:
— Лепш не сунься!
— Не чапай!
Гэта —
Партызанскі край!

2.
Ой, зіма,
Зіма,
Зіма!
Всяляей цябе
Няма!
Горка,

Санкі.
Гоман,
Смех.
Сіні вечар.
Белы снег.
Усе дзеці
На каньках,
Колькі
Радасці ў вачах!
Мчаць удоўжкі,
Папярок.
Як вулей,
Гудзіць каток.
Мчаць наўпрост
І наўскасяк,
Пішуць ногі,
Пішуць так,
Што іх пісанку,
Відаць,
Толькі небу
Прачытаць.

3.
Выгляд зімі —
Ён адзін:
Хусткі белыя
У хацін.
Ды дымкі
На іх відні.
Скрозь —
Цыгаркі-каміны.
Ноч.
Сцішэла,
Спіць народ.
Толькі часам
Грукне лёд.
Быццам
Подыхам такім,
Кажа возера
Усім,
Што і сцюжа
Не бяда,
Што жыве
Яго вада,
Што ў ягонаі
Глыбіні
І платва і акуні...

4.
Снег вялізны
Скрозь ляжыць,
Пад снягамі
Жыта спіць.
І хоць вецер
Золь прынёс,
Не дагне яго
Мароз.
Жыта спіць.
Аб сонцы сны.
Дачакаецца вясны!

НАВІНЫ ФІЛАТЭЛІ

Савецкія паштовыя маркі — гэта дакументы эпохі, сама гісторыя. Усе выдатныя падзеі паўвекавай гісторыі СССР — жыццё сацыялістычных рэспублік, поспехі ў развіцці прамысловасці і культуры, сельскай гаспадаркі і навукі — знайшлі сваё адлюстраванне на паштовых мініяцюрах.

Не часта можна ўбачыць першыя маркі з надпісам «СССР». Яны выпушчаны ў жніўні 1923 года і прысвечаны першай усерасійскай сельскагаспадарчай і самагаспадарчай выставцы ў Маскве. На мініяцюрах сейбіты, жнец, трактар «Фардзон» — першынец механізацыі сельскай гаспадар-

кі. Цяпер з усмешкай глядзіш на гэты «цуд» трактарабудавання. А тады... Колькі песень было складзена пра сталёвага каня!

У красавіку 1933 года пошта выпускае серыю з 19 марак, прысвечаную народам СССР. Серыя гэта называлася этнаграфічнай, яна паказвала свабодную працу на шырокіх калгасных палях і ў прамысловасці, жанчын Усходу, што скінулі паранджу.

А вось першая геральдычная серыя марак. У 1937 годзе выйшлі 12 паштовых знакаў (па колькасці рэспублік) з малюнкамі гербаў саюзных рэспублік і Дзяржаўнага герба СССР. Такія ж серыі з 17 мініяцюр з'явіліся ў 1947 годзе. Тады ж у гонар 25-годдзя з дня ўтварэння шматнацыянальнай дзяржавы былі выпушчаны 2 маляўнічыя маркі з юбілейнай датай «1922—1947», на фоне герба СССР адлюстраваны працоўныя ў нацыянальных касцюмах.

Сёлетняму юбілею Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік Міністэрства сувязі

СССР прысвяціла спецыяльную серыю з пяці марак і паштовага блока «50 год Дэкларацыі і Дагавору аб утварэнні СССР». Адкрывае серыю марка, на якой на фоне пурпурнага сцяга змешчаны партрэт У. І. Леніна. Канстытуцыі СССР 1924 года прысвечана наступная марка гэтай серыі. Вялікі Крамлёўскі Палац, дзе засядае Вярхоўны Савет СССР, серп і молат — сімвалы дзяржавы працоўных на фоне герба СССР і сам герб адлюстраваны на юбілейных паштовых мініяцюрах. На памятным блоку — сцягі ўсіх брацкіх рэспублік.

Героі Вялікай Айчыннай вайны і першыя крокі ў космас, прыгажосць роднай прыроды і ўзоры прамысловай прадукцыі, ленінскія памятныя мясціны і помнікі архітэктуры — усё знайшло адлюстраванне на марках, што расказваюць пра жыццё Радзімы.

Многія з гэтых паштовых мініяцюр можна было ўбачыць на рэспубліканскай філатэлістычнай выстаўцы,

прысвечанай 50-годдзю СССР. Экспазіцыя была наладжана ў мінскім Палацы культуры прафсаюзаў. У ёй удзельнічалі больш за 50 калекцыянераў з розных гарадоў і вёсак Беларусі, а таксама госці з Масквы, Данецка, Вільнюса і Польскай Народнай Рэспублікі.

На 280 стэндах размясцілася экспазіцыя з 20 350 марак, блокаў, канвертаў, штэмпеляў.

Многія калекцыі прысвечаны жыццю і дзейнасці заснавальніка Савецкай дзяржавы У. І. Леніна.

Некалькі калекцый расказваюць аб працоўным шляху нашай рэспублікі за 50 гадоў у адзінай сям'і савецкіх народаў, аб гераічным мінулым беларускага народа. Пospехі ў сельскай гаспадарцы паказаны ў цікавай тэматычнай калекцыі «Ад сахі да комплекснай механізацыі» (экспазіцыя мінчаніна В. Арлоўскага).

Выстаўка карыстаецца папулярнасцю ў мінчан і гасцей сталіцы.

Л. КОЛАСАУ.

СПОРТ

ДАМОЎ — З КУБКАМ

Спаборніцтвы барцоў класічнага стылю на Кубак еўрапейскіх чэмпіёнаў завяршыліся ў югаслаўскім горадзе Загрэбе.

Савецкі Саюз прадстаўляла зборная каманда спартыўнага таварыства «Спартак». Яна заваявала Кубак еўрапейскіх чэмпіёнаў. У саставе каманды-пераможцы выступіў мінчанін Леанід Ліberman.

«ДЫНАМА» У КЕНІ

Футбалісты мінскага «Дынама» завяршылі турнэ па Кені матчам з чэмпіёнам краіны — камандай «Брэверыс».

Дынамаўцы перамаглі з лікам 4:0. Два галы забіў Грыгор'еў, адзін — Юргялевіч і адзін гаспадары поля забілі сабе самі.

ГУМАР

У асуджанага да пакарання смерцю начальнік турмы пытае:

— Можна вы жадаеце чаго-небудзь? Чарку рому, каньяку? Цыгарэты?

— Не, дзякуй...
— Па звычай трэба выканаць апошняе жаданне асуджанага. Дык чаго б вы хацелі?

— Я хацеў бы вывучыць англійскую мову.

— Паслухай, Мішэль! Па тэлебачанні гаварылі, што нікаціну з аднаго пачка цыгарэт дастаткова, каб забіць каня.

— Ты добра зрабіла, што напярэдзіла мяне, Марыя. Калі я ўбачу, што мой конь курыць, ён будзе мець справу са мной.

Аднойчы багаты фінансіст пралынуў за абеданую курыную кастку, і яна засела ў яго ў горле. Задыхаючыся, ён прахрыпеў жонцы:

— Доктара!
Хутка прыехай вядомы ўрач і выцягнуў кастку.

— Дзякуй, доктар, — сказаў пацыент, — вы выратавалі мне жыццё і можаце прасіць любое ўзнагароджанне.

— Добра, — усміхнуўся ўрач, — дайце мне дзесятую частку таго, што вы хацелі мне прапанаваць, калі задыхаліся.

Ноччу мужа і жонку абудзіў шум у сталовай. Жонка ўстала і зірнула ў замочную шчыліну.

— Ой, — усклікнула яна, — да нас залез злодзей і есць торт, які я прыгатавала на заўтра.

— Куды пазваніць, — спытаў муж, — у паліцыю ці ў хуткую дапамогу?

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82,
33-65-84, 33-03-15, 33-65-91,
33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва
ЦК КП Беларусі.
Зак. 1553.